دکتۆر عەزیز گەردی لە زاری کورد و ژاوا وە.. نووسینی: یووسف ئیسماعیل

پێشکی:
ژیان و کاری عەزیز گەردی ژیان و کارکانی بابەتکی گرنگە بۆ ئەوانەی ئاگایان لە ژیان و هۆشنبیری کوردی دەکەن. عەزیز گەردی لەدایکبووی ساڵی 1944 لە کوردستان، لە هۆگەی کارکانی وەک نووسەر و وەرگێڕ و لێکۆڵەر بەشداریەکی بەرچاوی لە ئەدەبی کوردیدا کردووە. نووسینەکانی گوزارشت لە قەدرزانیەکی قووڵ بە زمان و کولتووری کوردی دەکەن و تێڕوانینێکی ناوازە لە ژیانی خەڵکی کوردستان بە خوێنەران دەبەخشن عەزیز گەردی چەندین ڕۆمان و کورتەچیرۆک و وتار و وتارێکی نووسیوە کە زۆربەیان بە چەند زمانێک وەرگێڕدراون. عەزیز گەردی جگە لە کارە ئەدەبیەکانی، لە هۆگەی کارکانی وەک تووژەر و مامۆستای زمان، کاری بۆ پاراستن و پێشخستنی زمان و کولتووری کوردی کردووە. عەزیز گەردی لە هۆگەی کارە بەرفراوانکانی لە بواری ئەدەبی کوردیدا جێگای خۆی وەک کەسایەتیەکی بەهێز و کاریگەر لە نەریتی ئەدەبی کوردیدا چەسپاندووە.

ئەدەب وەک دەربڕینێک بۆ شوناس و کولتوور:
مامۆستا عەزیز گەردی لە وەسفی ئەدەبدا جەخت لەسەر ئەو ڕۆڵە خنگرانە دەکاتەوە کە لە دەربڕینی شوناس و کولتووردا دەیگێڕێت. ئەدەب وەک پردێک کاردەکات کە تاکەکان بە هۆگ و ڕیشە و مێژوو و بیروباوەڕکانیانەوە دەبەستێتەوە، بەمەش دەتوانن لە شوێنی خۆیان لە جیهاندا تێبگەن و ئەزموونکانیان بە مانای خۆیان بزانن. مرۆڤکان لە هۆگەی ئەدەبەوە دەتوانن بیر و سەز و ئەزموونکانی خۆیان دەربڕن و لە ڕوویەکەوە بە ڕوویەکی تر بیانگوازنەوە. جگە لەوەش دەتوانرێت ئەدەب وەک ئامرازێک بۆ شکاندنی چەشنە کۆنەپەرستانەکان و تەحەدای گەڕانەوەی باڵادەست و بەرەوپێشبردنی هەمەجۆریی کولتووری بەکاربهێنرێت. وەک مامۆستا عەزیز گەردی دەڵێت "بۆیە ئەدەب، ناتوانین تێگەیشتنێکی ڕاستەقینەمان پێ بگەنێت لە خۆمان و شوناس و دواجاریش کولتوورەکەمان". بۆیەستی ئەدەب تەنها جۆرێک نییە لە کات بەسەربردن یان هەڵهاتن، بەڵکو ئامرازێکی بەهێز بۆ تێگەیشتن لە خۆمان و جیهانی دەوروبەرمان.

ئەدەبی سۆز لە ئەدەبدا بە گوترەی عەزیز گەردی:
جگە لەوەش عەزیز گەردی جەخت لەسەر ئەدەبی ژیانی هەست لە ئەدەبدا دەکاتەوە. لە وانگەی ئەوەوە ئەدەب پەیوستە ئەو هەستانە وروژێنێت کە گرنگن بە گەشەکردن و گەشەکردن، وەک هاوسۆزی و بەزەیی و تێگەیشتن. گەردی دەڵێت ئەدەب ئێگە بە تاکەکان دەدات دەستیان بەو هەستانە بگات و تێبگەن کە ئەنگە بەیان نامە بن، ئەمەش لە بەرامبەردا ئێگە بە گەشەکردنی کەسی دەدات و هاندەری گەیانکاری کۆمەڵایەتییە. گەردی وەک نووسەرێکی لێهاتووی کورد پەیوایە ئەدەب دەتوانێ وەک پردێک لە نێوان کولتوور و پێکهاتەکاندا بێت و ئێگە بە تاکەکان بدات باشتر لە یەکتر تێبگەن و هاوسۆزی بکەن. بەم شێوەیە بەچوونەکانی گەردی ئەو ئەڵقە گرنگە دەردەخەن کە ئەدەب دەتوانێت بیگەیەنێت لە فراوانکردنی زیرەکی سۆزداریمان و کەکردنەوەی ئەمەوە وەک مرۆڤ.

ئەدەب وەک ئامرازێکی شرۆڤەی کۆمەڵایەتی:
باوەڕکی پێ لە گەرمی عەزیز گەردی بە هێزی گەیینی ئەدەب، ئێگ و ڕیشەی لە قەناعەتکەیدایە کە ئەدەب وەک ئامرازێک بە شرۆڤەی کۆمەڵایەتی کاردەکات. ئەدەب بە بەوای گەردی توانای وروژاندنی پرسیار و تەحەدای نەرم و وروژاندنی بیرکردنەوە لە نێو خوێنەراندا هەیە. لە ئێگەی ئەدەبەوە دەتوانرێت بابەتی کۆمەڵایەتی وەک چەوساندنەوەی سیاسی، ناسنامە و سەربەخۆیی، و خراپبوونی کولتووری چارسەر بکرێت و شیکاری ئەخنەگرانەیان بە بکرێت. بەم مانایە ئەدەب سەکۆیەک بە دەنگ و وانگە پەراوێزخراوەکان دابین دەکات کە زەرجار لە میدیای سەرەکیدا بەدەنگ دەکرێن یان پشتگوێ دەخرێن. جگە لەوەش ئەدەب هاوسۆزی و تێگەیشتن پەروەردە دەکات، ئێگە بە خوێنەران دەدات جیهان لە چاویلکەی جیاوازەوە ببینن و ئاسۆی خەیان فراوانتر بکەن. بە گەردی ئەدەب زیاتر لە تەنها کات بەسەربردن یان هێهاتن، ئامرازێکی بەهێزە کە دەتوانێت چالاکانە کۆمەڵگاکان لە قاڵب بدات و بیگەیێت.

گرنگی بەها ئەخلاقییەکان لە ئەدەبدا بە بەوای عەزیز گەردی:
عەزیز گەردی دەڵێت بەها ئەخلاقییەکان لە ئەدەبدا جەوهەرین، چونکە ئەنمایی و تێوانین بە خوێنەران بە ئەفتاری ئەخلاقی دەبەخشن. ئەو پەی وایە ئەدەب توانای ئەوەی هەیە تاکەکان فێری ئاڵوزییەکانی سروشتی مرۆڤ بکات، و هاوسۆزی لە خوێنەراندا بەرەوپێش ببات. چیرۆکەکان توانای پشکشکردنی ئەزموونی جگرەوەیان هەیە کە خوێنەران دەتوانن لەوە تێبگەن کە ئەوانی دیکە چۆن بیردەکەنەوە و

چەن هەست دەکەن. نوێنەرایەتیکردنی دووبانەکانی ئەخلاقی لە ئەدەبدا دەتوانێت یارمەتی خوێنەران بدات کە پووڕەکانی ئەخلاقی خۆیان بناسن و هانیان بدات بیر لە هەڵبژاردەکانیان بکەنەوە. بە بۆچوونی گەردی ئەدەب تەنها ئامرازێک نییە بۆ کات بەسەربردن بەڵکو ئامرازێکە بۆ گواستنەوەی بۆچوونەکان کە بۆ گۆشەسەندنی کۆمەڵگا چارەنووسسازن. بۆیە ئەخلاقییەکانی ناو ئەدەب دەتوانن یارمەتیدەر بن لە باشترکردنی ئەخلاقی تاک و کۆمەڵایەتی، چونکە خوێنەران زیاتر کاریگەرییان لەسەر ئەو وانانە دەبێت کە لە ڕووی ئەم گەمانەوە نزیکن. بۆیە گەردی پێی وایە بۆچوونەکانی لە ئەدەبدا نەک هەر گرنگن بەڵکو پێویستن بۆ ڕێنمایی ئەخلاقی و گۆشەسەندنی خوێنەران.

هێزی زمان و سیمبۆلیزم:

لە ئەدەبدا زمان و سیمبۆلیزم ڕۆڵێکی بەرچاو دەگێڕن لە داڕشتن و گەیاندنی بۆچوونەکانی ئەدیبەکان. نووسەران زمان بەکاردەهێنن بۆ دروستکردنی وێنەی زیندوو و وروژاندنی هەست و گەیاندنی پەیامەکانیان. لە بەرامبەردا هەماسازی ڕەگەز بۆ نووسەران دەدات کە لە ڕەگەزی ئەبژێ یان کردارە کۆنکرێتییەکانەوە نوێنەرایەتی بیرۆکە ئەبستراکتەکان بکەن. بەکارهێنانی زمان و هەماسازی لە ئەدەبدا دەتوانێت کاریگەری لەسەر خوێنەران هەبێت لەسەر هەردوو ئاستی هۆشیاری و نائاگایی. دەتوانێت تەحەدای بیروباوەڕ و ئایدۆلۆژیاکانیان بکات، ئیلهامبەخش بێت بۆ هاوسۆزی و تێگەیشتن و کاریگەرییەکی بەردەوام دروست بکات. بەم پێیە نووسەری لێهاتوو دەبێت فەرمانڕەوایی بەسەر زماندا هەبێت و توانای بەکارهێنانی هەماسازی بۆ شۆوێکی کاریگەر بۆ داشتنی شاکارێکی ئەدەبی هەبێت. مامۆستا عەزیز گەردی، وەک نووسەرێکی گەورەی کورد، هێزی زمان و سیمبۆلیزم لە ئەدەبدا دەناسێت و ئەو کەرستانە بەکار دەهێنێت بۆ داشتنی چیرۆکانی خۆی بۆ شۆوێک کە خوێنەرانی سیحراوی بەجێدەهێڵێت.

ئەدەب وەک ڕەنگدانەوەی بارودۆخی مرۆڤ:

ئەدەب، لە ناوەڕۆکەیدا، ڕەنگدانەوەی بارودۆخی مرۆڤە. لە قووڵترین و تاریکترین گۆشەکانی دڕوونی مرۆڤدا ورد دەبێتەوە و ڕووناکییەک لەسەر خەبات و سەرکەوتن و ئاڵەزییەکانی ئەزموونی مرۆڤ دەدرەوشێنێتەوە. وەک م. عەزیز گەردی ئاماژەی پێکردووە، ئەدەب وەک ئاوێنەیەک کاردەکات کە لە ڕەگەزەوە دەتوانین تێگەیشتنێکی قووڵتر لە خەمان و جیهانی دەوروبەرمان بەدەست بهێنین. لە ڕەگەزی چاوی

کارەکتەرەکەو دەتوانین خەمان ببینین کە هەنگدانەوەی بە دەگمەنەو و بەم کارەش دەتوانین تەواوترین و هاوسەزی بە ئەوانەی لە دەوروبەرمانن بدەست بهێنین. چ بەدواداچوون بە بابەتەکانی خۆشەویستی، لەدەستدان، یان تەنیایی وجودی، ئەدەب هەزی ئەوەی هەیە کە کات و شوێن تێپەڕێنێت، لە یەکتر و لە ئەزموونی مرۆڤ بە گشتی نزیکمان دەکاتەو.

لەکۆتایدا: میرات و کاریگەریی ەزیز گەردی لەسەر ئەدەبی کوردی

لە کۆتایدا دەتوانین میرات و کاریگەریی ەزیز گەردی لەسەر ئەدەبی کوردی حاشا هەڵنەگرێ. ناوبراو بە شێوەیەکی بەرفراوان وەک یەکێک لە گرنگترین نووسەرانی سەدەی بیستەمی کورد دادەنرێت و بەشداریەکی بەرچاوی لە پەرەپێدانی ئەدەبی کوردیدا کردووە. بەرهەمەکانی بە زەر زمان وەرگێڕدراون و لەلایەن خێکی سەرتاسەری جیهانەو خوێندراونەتەو و قەدریان زانیوە. جەختکردنەوەی ەزیز گەردی لەسەر گرنگی پاراستن و بەرەوپێشبردنی کولتوور و نەریتی کوردی لە ڕێگەی ئەدەبەو ئیلهامبەخش بووە بە زەرەک لە نووسەرانی گەنجی کورد. نووسینەکەی گوزارشت لە خەباتی گەلی کوردە بە مافە سیاسی و کولتووریەکان و ڕێکی گرنگی لە هەشیارکردنەوەی خێک سەبارەت بە دەزی کورد گەڕاوە. گەردی لە ڕێگەی بەرهەمە ئەدەبییەکانیەو کاریگەریەکی هەمیشەیی لەسەر ئەدەبی کوردی بەجێهێشتووە و ڕێگەی خۆشکردووە بە نەوەکانی داهاتووی نووسەرانی کورد کە درێژە بە میراتەکەی بدەن.

ەخنە ئاونەیە *.. بەختیار محەمەد

تا ئێستا ئەدیب و نووسەری کورد لە بەهای ەستەقینەی ەخنە تێناگەن: ئەوانیش ەخنە بە جنێو تێدەگەن، نەك بە خوێندنەوە و هەڵسەنگاندنی بەهێزکردنی دەق؛ بۆیە ەخنەیان قبووڵ نییە و بە ەخنە بێزار و نیگەران دەبن. هەر دەقێك ەخنەی لێ بگیرێ، واتە خەڵاتی خوێندنەوەی پێ بەخشراوە؛ واتە دەقێکە خوێنەری هەیە:

خوێنەرێکی چێنایەتی؛ ئەمەش ڕۆژ و بەها و خەباتێکی گرنگە بۆ دەق.

نووسەر و شاعیر و ئەدیبی کورد دەبێ بزانن، تا ڕەخنەیەکی بەهێز نەبێ، ئەدەبێکی بەهێزیشمان نابێ. هەروەك چۆن ئەگەر ڕەخنەی سیاسی و کۆمەڵایەتیمان نەبوو، ئەوا کۆمەڵگەیەکی بەهێز و پێشکەوتوو و کراوەمان نابێ. ڕەخنە پێمان دەڵێ، کە ئەم دەقە شایانی خوێندنەوەیە، بۆیە خاوەن دەق دەبێ دڵخۆش بێ بە ڕەخنە، نەك تووڕە و بێزار و نیگەران بێ؛ چونکە دەبێ ئەو شتە سادەیە بزانین، کە دەقی کامڵ نییە، بەکو دەقی تەواونەکراو هەیە: ڕەخنەگر دەچێتە فەزای ئەم تەواونەکراوە و قسەی خۆی دەکا. هەموو دەقێکی باش بە ڕەخنە باشتر دەبێ، خراپتر نابێ؛ بۆیە ڕەخنە خەباتە، کە بە نووسەری دەق دەبەخشرێ. ئەو خەباتەی هەموو دەقێك شایانی نین پێیان ببەخشرێ؛ بۆیە ڕەخنە خوێندنەوەیە، جنێو نییە، ئۆوەش قبووڵی بکەن!

ڕەخنە ئاوێنەیە، دەق خۆی تێدا دەبینێ. ساچ عەیبەیەکی تێدایە، کە دەق لە ئاوێنەدا سەیری خۆی بکا و خۆی ببینێ؟ ئێ باشتر نییەێ دەق خۆی ببینێ، لەوەی کە خۆی نەبینێ؟ ئا ئەمە ئامانجی ڕەخنەیە، کە دەق لە ئاوێنەکەیدا حەقیقەتی خۆی ببینێ.

بەختیار محەمەد

ڕۆبەرت دیسنێس، یەکێک لە شاعیرە پێشەنگەکانی سوریالیزم.. لە ئینگلیزیەوە : ناڕێ حەسەن

- کورتەیەک لە ژیاننامەی ڕۆبەرت دیسنێس

ڕۆبیرت دیسنێس ، کۆی کابرایەکی خاوەن قاوەخانە بوو ، لە ٤ی

تەمووزی ١٩٠٠ لە پاریس لە دایک بووە . سەرەتا دەچێتە پەیمانگای بازرگانی ، پاشان بەرلەوەی ببێتە گۆشەنووسی ئەدەبی لە ڕۆژنامەی پاریس سۆیر ، لە ساڵی ١٩١٩ شیعرە بەراییەکانی لە گۆڤاری (ئەدەب)ی دادایەکان باڵاوەکردەوە . پاشان لە ساڵی ١٩٢٢ یەکەمین دیوانە شیعری خۆی بە چاپ دەگەیەنێت . ئەم هەڵبژاردە شیعریەی دەبێتە بنەما و دەرکەوتەیەکی باش بۆ سوریالیزم . بۆ خزمەتکردنی سەربازی دەچێتە ڕیزی سوپای فەرەنسی . بەناچاری بۆماوەی دوو ساڵ دەبێ بچێتە مەراکۆ لەوکاتانەدا دەبێتە برادەری " ئەندرێ بریتۆن " کە لەگەڵ " لویس ئەراگۆن " و " پۆل ئیلوار " بەیەکەوە دەبن ، بریتۆن و دیسنۆس دەبنە دوو سیمای دیار و پێشەوانەی سوریالیزم ، دیسنۆس لە بەرئەنجامی پراکتیزەکردنی تەکنیک و فۆرم و شێوازێکی ناوازە بە داهێنانی گەورە گەیشتبوو ، " بریتۆن " لە مانیفێستی سوریالیزمی ساڵی ١٩٢٤ ستایشی ئەم پراکتیزە و داهێنانە دەکات . ئەمجۆرە ستایل و تەکنیکە دەبێتە هۆی دەرهاویشتەی ئەفراندن و بازدان بەنێو ڕووبەرەکانی هەستە نەستیەکاندا واتە ڕووبەڕە ناخودئاگاییەکان . لەنێو شیعرەکانی دیسنۆس ئەوکاتانە یاریکردن بە وشە و بەکارهێنانی وشەی هاوشێوە و دووبارەکردنەوەی وشەکان هەروەها ، جدیەت و زمانێکی شەهوانی و ئیرۆسی دەبیندرا . ساڵی ١٩٢٠ تا ساڵی ١٩٣٠ ئەم ماوەیە درەوشاوەترین قۆناغ بووە بۆ داهێنانە قووڵەکانی لە ماوەی ئەم ساڵانەدا زیاتر لە هەشت کتێبی بە چاپگەیاندووە . لە ساڵی ١٩٣٠ دیسنۆس کەمێک سارد دەبێتەوە لەگەڵ سوریالیزم و هاوشانەکانی ، بریتۆن لە مانیفێستی سوریالیزمی ١٩٣٠ ڕەخنە لە دیسنۆس دەگرێت دەربارەی گومڕابوون و خۆ دوورخستنەوەی لە بزووتنەوەکە و لە کارە ڕۆژنامەنووسیەکانی . دیسنۆس بە خڕایی گەشەی دەکرد و هەوڵی دەدا بەرگری لە داهێنانەکانی بکات و دەستیان پێوە بگرێت ، هاوکات بە ژیانی تایبەتی و تاکەکەسیشی ڕابگات . لەوکاتەدا زەماوەند لەگەڵ (Youki Foujita) دەکات ، ژیانی تازەیان وا دەخوازێت کە بە نووسینەکانی زیاتر گرنگی بەلایەنی بازرگانیش بدات لە دەزگا ڕاگەیاندنەکان و ڕادیۆ و تەلەفزیۆنی فەرەنساویدا . شیعرەکانی دیسنۆس بەتایبەت ستایلەکانی بەرایی زیاتر مۆسیقی بوون . دیسنۆس لە شیعر نووسین بەردەوام دەبێت لە ساڵی ١٩٣٦ لەودەمەدا دە ساڵ زێترە خەریکی شیعر نووسینە وە هەر لەو ساڵەدا وەک ئەزموونێکی نوێ ، (بۆ ماوەی یەک ساڵ هەر ڕۆژەی شیعرێک دەنووسێت) لەوکاتەدا بەرهەمەکانی بەچاپ دەگەیەنێت ، لە ساڵی ١٩٣٩ لەگەڵ دەسپێکی جەنگی جیهانی دووەم دیسنۆس دووبارە دەبێتەوە سەرباز لەڕیزی سوپای فەرەنسادا . لەکاتی زاڵبوونی دەسەڵاتی ئەڵمانیا لەژێر ناوێکی خوازراو وەک لێسین گالێیس ، پڕی ئەندیر دەنووسێت ، دیسنۆس

لەودەمەدا کەمەلە وتارێک دەنووسێت تیایدا گاڵتە بە بلیمەتی نازیزم دەکات . ئەم وتارانە و لەگەڵ ئیشەکانی تری کە بەهۆیانەوە بەرگری لە فەلەسەفە دەکرد دەسگیردەکرێت و دەگیرێت . دیسنۆس یەکەمجار بۆ Auschwitz دەنێردرێت پاشان دەگوازرێتەوە بۆ کەمپی Czechoslovakia لە ساڵی ١٩٤٥ لەو کەمپە ئازاد دەکرێت ، دواتر تووشی گرانەتا دەبێت ، وە لە ٨ی مایسی ١٩٤٥ کۆچی دوایی دەکات و کۆتایی بە ژیانی دێت .

- هەڵبژاردەیەک لە شیعرەکانی ڕێبەرت دیسنۆس
- گۆرانی ئاسمان

گوڵێکی سەر چیایە بەرزەکان بە سەدەفی گوت " تۆ دەدرەوشێیتەوە "
سەدەف بە ڕووباری گوت " تۆ زایەڵەی "
ڕووبار بە بەلەمی گوت " تۆ دەلەرزیت "
بەلەم بە ئاگری گوت " تۆ پرشنگانە کڵپە دەکەیت "
ئاگر بە منی گوت " من کەمتر کڵپە دەکەم لە پرشنگی چاوەکانی ئەو "
بەلەم بە منی گوت " من کەمتر لە دڵی تۆ دەلەرزم کاتێک کە ئەو دەردەکەوێت "
ڕووبار بە منی گوت " زایەڵەی من کەمترە لە ناوی ئەو لەنێو عەشقی تۆدا "
سەدەف بە منی گوت " درەوشانەوەی من کەمترە لە بریسکانەوە فسفۆریەکانی شەیدایێت لە نێو ڕووبەری خەونی تۆدا "
گوڵێکی سەر چیایە بەرزەکانیش بە منی گوت " ئەو جوانە "
منیش گوتم " ئەو جوانە " ، " زۆریش جوانە " ئەو دەم بزۆنێ

- ڕۆژباش ئۆوارە باش

شەوێک گەی گرتووە وەک ژیلەمۆ
هەورەکانیش سوور دەچنەوە
ڕۆژباش بەڕۆزم ئۆوارەباش خانم
تۆ هەرگیز بیر لە تەمەنی خۆت مەکەرەوە
چ دەبێت ئەگەر لە شەرمان دەموچاوت سوور هەڵگەڕێت
جمکە ئێستێرەیەک دروست بکە خۆنیان لەبەر بێوا
چ دەبوو ئاگەر ڕووخساری تۆ ڕەنگ کرابا
ئەگەر کڵۆوە سپیەکانیش بدرەوشابانەوە لەسەر لقەکان
تەمەنی تۆ دەرکەوتایە

لەسەر تاشەبەردێکی خ□□ەم□شی یان کریستالی
س□بەری دارە گەورەکانیش
بەسەر گ□□ت ب□□یشتبا .

▪ ئەدگارەکانی ئاسمان

ئەو ئاگرەی سەما دەکات
ئەو چ□□ەکەیەی گ□رانی دە□□ت
ئەو بایەی دەمر□ت
شەپ□لە بەفریکینی□کانیش
وەک زایە□ە باوەکان
لە ن□و گو□دا ،
□ووبەر□کی خەمناک و حەسرەت
لەو □□ژەی کە تێدەپە□□
هەموو بەرگی گ□یان پ□شیوە
دەنگی گەشتیار□ک
تێز و غوبار□کانی ئاسمان
هەموو گردەکانی سەر زەوی
ئەو چاوەی بەدەم □□گاوە دە□وان□ و
هەنگاوەکان دەنووس□تەوە
ئەو ژمارە لوولنەکراوانەی
ب□ ناوەکان بە جێماون
لە ن□و گرم□□□بوونی هەورەکان
□ووگەیەکی نەناسراوە
ب□ ئەوەی کە دە□وان□ و ئەوەیش هێشتا نەهاتووە .

▪ لەژ□ر بەرگی شەودا

ب□ خەوتن لە ن□و س□بەری ت□
لەژ□ر بەرگی شەودا
ب□ هەڵگرتنی شوێن پ□یەکانی ت□ ، تارمایی ت□ لە پەنجەرەکەدا
ئەو□ تارمایی ت□یە لە پ□نجەر□ک□و□ نەک هی کەس□کی تر
ئەوە ت□ی ،
ئەو پەنجەرەیە مەکەرەوە ، لە پشت پەردەکانی ک□ دەجولایتەوە
چاوەکانت دام□خە
من حەزدەکەم بە ل□وەکانم دایان بخەم

بەڵام پەنجەرەکەڵ دەکرێتەوە و سروەی با
ئەو سروەیەی بەهەزەوە شۆوەی گووڵ ئاڵای چواردەوری
ڕاکردنەکانم ڕادەگرێ
لەگەڵ تێپەڕینی کات
پەنجەرەکە دەکرێتەوە و ئەوە تێنیت
من دەمکە ئەوەم دەزانی .

- من زەر خەون بە تۆوە دەبینم

من زەر خەون بە تۆوە دەبینم کە تۆ ئیتر ڕاستەقینە نیت
ئایا لەوێدا هێشتا کات بۆ من ماوە بۆ ئەوەی
بە جەستە زیندووەکەی تۆ بگەم ، هەتا نێودەمت ماچ بکەم و
دەنگە بەسۆزەکەت وا لێبکەم هەر هاژەی بێ
من زەر خەون بە تۆوە دەبینم کە قژ و باسکەکانم لەوەتەی پێگەیشتوون
وا ڕاهاتوون بە دەوری سینگما بیان ئاڵنم
وەک ئاوەی سێبەری تۆم لە باوەش گرتبێ ، کە بڵگومان
بچەمێنەوە بۆ شۆوە و قەد و باڵای تۆ
بۆ ڕووبەڕوو بوونەوە لەگەڵ شۆوە ڕاستەقینەکەی تۆ
کە چۆن ڕاوی کردووم و بەدەوەی بردووم
بۆ چەندین ڕۆژ و چەندین ساڵ
من بە دنیایەوە بووم بە سێبەر
ئاف پاوەری هەستەکان
من زەر خەون بە تۆوە دەبینم کە دنیام لەوێدا
کات بۆ من نەماوەتەوە تا بە ئاگابمەوە
من لەسەر پێیەکانم خەوتووم ، نوێژ بۆ هەموو شۆوازەکانی
ژیان و عەشق دەکەم ، هەروەها بۆ تۆش
کە تەنها کەسێک گرینگی بۆ ئەڵم دادات ، کە چیتر من ناتوانم
دەست لە ڕوخسار و لێوەکانت بدەم وەک دەستلێدانی
ڕوخسار و لێوەکانی ئێبوارانی تر
من زەر خەون بەتۆوە دەبینم ، زەر پیاسە دەکەم
قسان زەر دەکەم ، زەریش دەخەوم لەگەڵ ئەندێشە و وەهمەکانی تۆ
بە دنیایەوە کە ئەوە تەنها شتێکە بۆمن مابێتەوە
کە ببێتە ئەندێشە و وەهم ، لەنێو ئەندێشە و وەهمەکاندا ، سێبەرێک
سەد هێندەی سێبەر ، بە دەوری سێبەرێکی تر بخولێتەوە و
بڕواتە نێو خولانەوە ، بدرەوشێتەوە بۆ دەوری
سێبەرکانی نێو ژیانی تۆ .

▪ سەرچاوەکان : لە ئینتەرنێتەوە

Robert Desnos – poems, Biography , Quotes -1
2- A sampling of French surrealist poetry

ڕووشنبیرێژیی لە دنیای عەبدولواحیدکان دا.. هیوا محەمەد ئەمین

لە دنیا و ئەدەبیات ی فەلسەفە دا ، دوو خەسڵەت و تایبەتمەندیی ، دوو بنەما و کۆکەی بنچینەیی هەن ، کە ڕێگەی گرنگ لە فراوانکردن و قوڵکردنەوەی دنیا ی مەعریفە ، ڕاستیی (حەقیقەت) ، دیدگە ، بیرکردنەوە ، تێڕامان و جیهانبینیی کەمێگە ی مرۆڤایەتیی دەگرێن ، ئەویش دیاردەی گومان و پرسیارە ! گومان فەلسەفە ی بەردەوامیدان بە ژیان و گەیشتن بە ڕاستییە ، مرۆڤ تاکو خاوەن ی گومان نەبێت ، ناتوانێت ڕابپسکێت و لە بەستەڵەکبووون ی بیرکردنەوە ڕزگاری بێت ، دواجار ئەوە گومانە کە هەزەك بە مرۆڤ دەبەخشێت کە بتوانێت بەهەیوە دەستی بگاتە ڕاستییەکان . پرسیار بەڕام قوڵترکردنەوە و فراوانترکردن ی دنیا ی گومانە . لەم ڕێژنە و دەروازەیەوە ، دەموەت بچمە نێو ڕوداو ی خەپشاندانەکان ی 27 . 4 . 2023 ی شاری (شنگال) ەوە ، بەڕام پێش ئەوەی پێڤەك لەوبارەیەوە بدەم ، پێم باش و پێویستە کە لە ڕەشنایی دنیا ی گومان ، پرسیار و ئیمانەوە تیرۆژە تیشکێک بخەمە سەر ئەو ڕوداو و پرسیارانە ی کە پێیوەستن بەم بابەتە ، تاکو وێنەیەك ی گەشتر و ڕوناکتر بدەین بەو دیمەنانە ی کە زەرەك لە مەلا ، بانگخواز و ئیسلامیستەکان هەوە ی شەواندن ی دەدەن .
کەسێك دەشێت ئایینەدار بێت ! بەڕام مەرج نیە ئیماندار بێت ، پێچەوانەکەیشی هەر ڕاستە . جیهان ی ئیمان و ئایین لە زەر ئاست و هۆبەر دا دوو دنیا ی ئاراستە و ئاقارجیاوازن ، کە هەریەکەیان بەشەوازەك ی جیاواز کاریگەریی دانوێنن و مرۆڤ دەگێننە دوو ئامانج ی جیاواز . ئیمان لە پانتایی چەمك ، مانا و دنیابینیی خ ی

دا بە بوون ، هۆشت ، نرخ ، شکۆ و پایە ی مرۆڤ بەرفراوان و بەکۆتایە کە سیفاتێك ی سروشتیی وگەردونیی هەیە ، لەوەدا ، دەزی مرۆڤ و زاتی مرۆڤ خۆی دەبێتە ناوەند ، چەق و (سەنتەر) ێك ی گرنگ و مانادار بۆ ژیان ، بوون و کۆی دەز و فەلسەفە مرۆڤایەتییەکان ، لەوەدایە ، کە مرۆڤ لە ئامان ، تەئامان و بوونێك ی ناوچەییەوە دەبێتە بونەوەرێك ی گەردونیی و پاشان ئاودیو ی پەسە ی بەدنیابوون دەبێت ، واتا گیانەوە بە سروشتی خۆی کە فەلسەفە ی مرۆقبوونە . هەگبە ی ئیمان هەگبەیەکی دورودرێژ ی پە لە گومان ، دەدەنگیی ، پرسیار ، سەختیی ، دژواریی و هەڵدێرانە ، هەروەها هەگبەیەکی پڕلە ئازار ، هەنج و ماندوبوونێك ی زۆرە کە مرۆڤ لە پێناو ی بەدەستهێنانی حەقیقەت ، هۆشت و ویژدانێك ی بەرزتر و باڵاتر، ژیانێك ی هۆناکتر و ئامانێك ی باشتر دا ، بەپێویست ئازار دەکێشێت و دەچێژێت ، واتا ئیمان لەهەگبە ی پەسە ی

ئەزمونکردن ی عەقڵ و گەشکردن ی دنیا ی گیانپەرەشیی (ڕەحانیەت) ە وە دەگاتە دوالوتکە ی بەرزترین هۆشت ، ویژدان ، ڕاستیی و دواجار بوونە بە بەشێك لە کۆی سروشت و سیستەمێك ی گەردونیی ، واتا لەوە دایە کە مرۆڤ ئاودیو ی دنیا ی ئاژەڵیی خۆی دەبێت و لە دواهەمین وەستگە دا فەلسەفە ی مرۆقبوون لە ناخ و زات ی مرۆڤ خۆی دا ئەزمون ی مرۆڤایەتیی خۆی دەکات . کۆی ئەو هەگبە گرنگ و بابەتییانە ی کە ئاماژەم پێیان دا ، دنیا ی بوون و وێنا ی خۆیان لەسەر پێژەیێك ی شەقوشە ی دنیایی و غەریزەی ئاژەڵیی بەرجەستەیان بینا کردووە . مرۆڤ بە مەبەستی ، گەیشتن بە دنیا ی ئیمان و ئامانجێك ی باڵاتر لە فەلسەفەی هۆشت " ئەتیێك " ، هەست ی مرۆڤایەتیی وفەلسەفە ی مرۆقبوون ، لەبەراوانێ وڵاژەر سەبەر و پێوەیی ژیریی (عەقڵ) و ئیرادەیێك ی ئازادانە دا ئەو پلانە دەبێت و لە دواهەمین پلە دا ئاودیو ی دنیایێك ی نوێتر دەبێت ، دنیایێك کە تیای دا دەستی لە فەزیلەتێك ی ئەخلاقیی ، جوانترین و باڵاترین هۆشت و ویژدان گیردەبێت ، واتا پەژە ی ئیمان لەدواجاردا کار بە دەزینەوە ی یەزدان و دروستکردنی مرۆڤ ی یەزدانیی کۆتایی دەهێنێت . لەدواجار دا ئیمان پرسیێك ی درژخایان ی تاکەکەسیی و جۆرێك لە دیاردە ی هوشیاریی و خواست ی بنیاتنان ی ئیرادە ی باڵا و ئازادە لە مرۆڤ دا ، سەرئەنجام ئیمان هەزێك ی هۆناکیبەخش و توانابەخشە کە تەکانێك بە مرۆڤ دەدات تاکو ئاودیوی دنیایێك ی فراوانتر ، هۆناکتر ، نوێتر ببێت ! لەم بازدان و ئاودیوبوونە دایە کە سەرەتا ی چیرێك ی فەلسەفە ی مرۆقبوون و مرۆڤی ڕاستەقینە سەرهەڵدەدات و دەستپەدەکاو ، لەم دەستپەکاوە ،

واتا لە دەروازەی گەیشتن بە فەزیلەت و ئەخلاقیی و ویژدان و هۆشیاری بەرز و باڵاوە کە تەنیا پێناسیەکە بۆ جیاکردنەوەی مرۆڤی باش لە خراپ ، دەخوازم چەند وشەیەك سەبارەت بە هۆداوەکەی شارەزەنگال بنووسم .

شاراوە نیە ، کە لە سەردەمی دروستبوون و سەرهەڵدانی یەکەمین فەرمانڕەوایی خەلافەت لە ئیسلام ، واتا سەردەمی خەلیفەکانی ڕاشیدین ، و بەتایبەت و بەدیاریکراویی لە سەدەی ١٧ی کۆچیی ، واتا لەسەردەمی خەلیفە عمر ابن خطاب دا یەکەمین کەمپەینکوژیی ئەزدیەکان ئەنجامدراوە ، تاکو دەگاتە دەوڵەتی عوسمانیی و دەوڵەت ی ئیسلامیی لە عێراق و شام " داعش " و ئیخوان ی ئەردوگانیی و تەنانەت کوردان ی موسوڵمانیشەوە ، کوردان ی (ئەزدیی) هۆبەوی ڕاستەوخۆ ی چەوساندنەوە ، ئازار ، سوکایەتیپێکردن ، ناهەقیی ، کۆچپێکردن ، کەمپەینکوژیی بوونەتەوە ، لەدوجار دا و لەسەردەم ی خەلافەت ی ئیسلامیی لە موسڵ و هەقڵە ی سوریا ، کچان و ژنانی ئەزدیەکان تاڵان کران و کرانە سەبایا و لە بازاڕەکان ی نوخاسە ی شارەکان ی موسڵ و هەقڵە دا مامەڵەی کەین و فرۆشتنیان پێکراوە ، کراونەتە کەڵەك و زنجیر ی ئاسنیان لە دەست و پێیان کراوە و دەستدرێژیی ناموسیان کراوەتەسەر. داعش لە ژمارە یەك ی گەڤار ی (دابق) ی سەر بە هێکخراوەکەیان نوسینەك بەناوەدکاتەوە بەناوی { احیاء العبودیە قبل اوان الساعە } تیای دا باس لەوە دەکات کە چۆن بەپێی ئەحکام ی شەرع ی ئیسلام کەیلەکردن ی کچان و ژنان ی ئەزدیی هەوایەتیی و شەرعیەت ی پەیدەرەت ، و پاشان چۆن پشکش و دابەشیان دەکەن بەسەر ئەمیران و موجاهیدانی سوریی ، عێراقیی ، چیچانیی ، سعودیی ، ئێرانیی ، تورکیی ، ئەفغانیی ، لیبیی ، میسریی و موسوڵمانان ی تری نیشتەجێ ی ئەورووپا ، ئەمریکا و ... تاد ی سەر بە دەوڵەتی ئیسلامیی لە عێراق و شام و بەتاڵکردنەوەی نیکاح و هاوسەرگیرێتیی پێشویان وهاوجێیکردن لەگەڵیان دا بەبێ نیکاح و زەواج ؟ !! چەکدارێك ی داعش بەناوی ئەسعەد ئەمانیی لە فەسبوك ی خۆی دا وێنە ی کچێك ی هەژدە ساڵ ی ئەزدیی بەناودەکاتەوە و دەنووسێت : { ئەم کچە بەفرۆشتن ، نرخەکە ی هەشت هەزار دۆلارە } ، هەمان ئەم کەسە پاش چەند کاتژمێرێك وێنە ی کچێك ی تری ئەزدیی کە چاوەکان ی لەتاو گریان سورهەڵگەڕاون بەناودەکاتەوە و دەنووسێت : { ئەمەش کچێك ی تر بەفرۆشتن ئەمیش نرخەکەی هەشت هەزار دۆلارە } ، بەاوکردنەوەی ئەم هەواڵە قیدیەیە بە کەمپانیا ی فەسبوك بووە سکاندالێك ی یاسایی و ئەخلاقیی و دوایی لە لاپەڕەی فەسبوك دا سڕایەوە . ئەوەی بە کوردان ی ئەزدیی کراوە ، هەڵەکەستێك ی نوێی تر کە لەسەدە ی بیست و یەکەمین دا دژەڕەق بە مرۆڤ ی کورد و

مرۆڤایەتیی ئەنجام دراوە . ئەم بارە کارەساتبارە دنیا ی ویژدان و ئەخلاق ی جیهان ی ئیسلامیی ، رابطە ی ئیسلامیی لە مەککە ، جامیعە ی ئەزهەر، حەوزیە ی قوم ، کۆمەڵگە ی ئیسلامیی و نمونەکان ی محمد علی قەرەداخیی ، بانگخوازی وەکو دوکتۆر عبدالواحید ، مەلا و مینبەرەکانیان و ئیسلام ی سیاسیی کوردیی لە ئیخوان و سەلەفیەکان ی نەهەژاند ، بەناو محمد علی قەرەداخیی بە سەرخستنی ئەردوگان لە هەڵبژاردنەکان ی ئەم دوایینە ی تورکیا دا ، بۆئاشکرا و بە پشتیوانیی ئەو کەشش زەر ی بکرد ؟ !

ئایین ی ئەزدیی ئایینێك ی هەرەکەن ی گەل ی کورد بووە کە سەدان ساڵ پێش زایین لەسەر خاك ی کوردستان سەریهەڵداوە ! باوەڕ ی ئەزدیەکان لە فەلسەفە ی (ئەزدایی) ەوە سەرچاوەی گرتووە . ئەزدانتیی باوەڕ ی بە یەکتاپەرستیی یەزدان هەبووە ، زەردەشتیش سەرچاوە ی فەلسەفە و بیری خۆی لە ئەزدایینەوە وەرگرتووە . ئەزدایی باوەڕی بە هەزی چاکە و خراپە هەبووە ، دژی درۆ ، فێڵ ، ناپاکیی و پەیمانشکێنیی بووە ، لە بنەڕەت دا ئەزدانتیی باوەڕبوونە بە مرۆڤدۆستیی ، خۆشەویستیی ، ڕێزگرتن لە خاك ، ژینگە و ڕێزگرتن لە ئافرەت و … فەلسەفە ی ئەزدایی خاوەن ی هیچ نەوەندگیریان پەیامبەرێك نین ، و باوەڕیان بەوە نیە ، کە مرۆڤ لەڕێگە ی ئیرادەیەك ی ئازادانەوە پەیوەندیی ڕاستەوخۆی خۆی بە یەزدان دەبەستێت و سەرئەنجام توانایی ئەوە بەدەستدەهێنێت کە ەوناکایی یەزدان بەدەستبهێنێت و دواجار ببێتە هاوگەر ی هەزی چاکە . ئەزدایی خاوەن ی هیچ ەوگە (قیبلە) یەك نیە ، لەکوە دا ڕێڕ هەبێت ، بە نوێژکردن و ستایشکردن ی یەزدان ەوودکەنە خەر ، خەریش لەلایان جۆگە ی ڕێز و ستایشە ، و شەقە ودەرکەوتە و بەرجەستەیەکە لە مەزنیی و شکۆمەندیی یەزدان . لەو ڕێڕگارەوە ی کە ئیسلام وەك و هەزەك دەرکەوت ، ئەزدیەکان جگەلەوەی کە چەوساونەتەوە ، بەهەماشۆش سیاسەت ی بەزرکردنە ئیسلام ، بەئیسلامیکردن و عەرەباندن ی باوەڕ و ئیمان ی ئەزدایی ، بەعەرەبکردنی نەتەوەیان ، سەندانن ی باج و جزیەش بەسەریان دا سەپێنراوە ، لەڕێگە ی سیاسەت ی چەواشەکاریی ، ڤق ، کینە ، بوغز ، درۆ و بوختان ی وەك ئاگرپەرست ، شەیتانپەرست ، نەوەی جنۆکە و شەیتان ، نەوەی نەهەنگ و یەزید ی مەعاویە و … تاد دژایەتیی ئەزدیەکانیان کردوە و مەژو و فەلسەفە ی باوەڕ ی ئەزدانتیی ئەوان شۆڤنراوە . پەیڕەوکردن ی ئەم سیاسەتە فاشیستییە ی ئیسلام دەرهەق بە ئەزدیەکان ، بووتە هەکار و پاڵپشتوونەرەك ، کە لەڕێگە ی شەرعەوە ڕەوایەتیی بەدرێت بە سوکایەتیی ، کۆمەکوژیی و لەناوبردنیان تاکو ڕێژگار ی ئەمە کە ڕێژگار ی ئیسلام ی داعشیی ، سەلەفیی و ئیخوانییە . قەناخ ی دووەت

ی ئیسلامیی لە عێراق و شام دواقۆناخ نیە لە کۆتاییهێنان بە سوکایەتیی ، غەدر ، ناهەقیی ، زوڵم ، چەوساندنەوە و پیادەکردن ی سیاسەت ی تەکفیرکردن ی ئەزدییەکان بەناو ی خوا ، عەدالەتی ئیلاهیی و شەریعەتی ئیسلامییەوە ، بەڵکو ئێستا قۆناخێك نوێی مەترسیدارتر بەڕوویە بە هەڕەتەکاندن ، لەباربردن ، سڕینەوە ی تەواوەتیی باوەڕی ئەزدایی و بوون ی ئەزدیەکان لە کوردستان و مەڕویش دا ، ئەویش قۆناخ ی بانگخوازی نوێ ی ئیسلامیی و ئیسلام ی سیاسیی کوردە لە باشور ی کوردستان دا . ئەم قۆناخە زۆر مەترسیدارترە لەوان ی پێشوتر ، کە پێویستە هەموو تاک و هۆناکبیرێك ی کورد تێیدا بمێنێت و لێی ئاگادار بێت ، ئەم قۆناخە سەرەتا ی ترازاندن و جوقاندن ی هەڵکە ی فاشیستەتیی ئیسلامیی کوردیە ، قۆناخێك ی زۆر نامۆ، ترسناك و مەترسیدارە لە جەبهەجەکردن و بەتەواوکەیاندن ی ئەو پڕۆژە ی کە سینەوە و قبوڵنەکردن و هەڵتەکاندنەوەی ئەوانی دیە . ئەوەی لە شار ی شنگال هەووی دا دژایەتییکردن ی ئیسلام و سوتاندنی مزگەوت نەبوو ، بەڵکو قبوڵنەکردن و بەگژداچوونەوەیەك ی ئازایانە بوو بەووی سیاسەت ی تەعریب و سوکایەتییپێکردن ی ئەزدیەکان ، ناڕازایەدربین بوو بەرامبەر ئەو کەمکۆژیە ی ئەزدیەکان کە لەساڵ ی ٢٠١٤ دا لەلایەن ئەو عەرەبە فاشیست و شۆڤێنیە عێراقیانە ی ناو ڕیزەکان ی دەوڵەتی ئیسلامیی لە عێراق و شام ئەنجامدرا بوو ، ئەو ئیسلامیانە ی کە بەناوی اللە و عەدالەتی ئیلاهیەوە زیاتر لە سێ هەزار ئافرەت ی ئەزدیان کردە کەنیزەك ، سەبایا و بەناوی دەسکەوت ی جەنگ لە بازاڕەکان ی موسڵ دا مامەڵە ی کەین و فرۆشتنیان پێوەکردبوون ؟! کوشتن ، بەسەروشوێنکردن و زیندەبەچاڵکردن ی شەش هەزار پیاو ی ئەزدیی . تاوان ی جینەسایدو و پاکتاوکردن ی ڕەگەزیی و ئایینیی کوردان ی ئەزدیی لەلایەن دەوڵەتی ئیسلامیی لە عێراق و شام و بەپشتیوانیی ئیخوانی تورکیی و ئەردوگانیی ئەجگار زۆرن و لەئەژماردن نایەن ، بەڵام لێرە دا چەند نموونەیەك ی بچوك دەهێنینەوە تاکو ئیسلامیە سەلەفیی ، جیهادیی ، ئیخوانیی ، کرێکاریی ، عومەریی ، ئیسلامیستەکان ی دی و هەموو موسوماناڵك ی کورد بزانێت کە چ کارەساتێك بەسەر کوردان ی ئەزدیی دا هاتووە ؟ ! لەیەکەم هەڵمەتی دەوڵەتی ئیسلامیی لە موسڵ ، ٢٨ تەرم لە گوند ی (کەچە) ی باشور ی شنگال دەزرایەوە ، بەدوای دا حەفتاویەك گۆڕ ی تر ی بەکۆمەڵ ی ئەزدیەکان کە خەلافەت ی ئیسلامیی لە موسڵ ئەنجام ی دابوون دەزرانەوە ، سیانزدە گۆڕیان لە دەوروبەر ی گوند ی کەچە بوون و گەورەترین کۆمەڵکوژیش لە شار ی شنگال ئەنجامدراوە . بەگشتی نەوەد گۆڕ ی بەکۆمەڵ ی ئەزدیەکان هەیە ، لە عین الفتح پێنج گۆڕ ی

بکەمەی ئەزدیەکان ی قوربانیان ی دەستی خەلافەت ی ئیسلامیی لە موسڵ دەزراوەتەوە ، و بەرگری شارستانیی شار ی شنگال دە تەرم ی ئەزدییانیان لە زەرابەك دا دەدەزنەوە ، تاکو ئێستاش زیاتر لە هەزاروسەد ئافرەت ی ئەزدیی بەسەروشوێنن و نەگەیشتوونەتەوە ناو کەسوکاریان . ئەگەرچی وتەبێژ ی سوپا ی عەراق لەبەردەم مەدیاکان دا وەك لەبەردەم مزگەوت ی (رحمان) لە شار ی شنگال و هەروەها فەرمانگە ی ئەوقاف ی شاری موسڵ بەئاشکرا دانیان بەوەدا نا کە هیچ دەستدرێژیی ، بەڵگەزیی یان هەرشەك بەسەر مزگەوت ی ناوبراو لە شار ی شنگال کرابێت ، بەڵام هەرزوو مەلا و بانگخوازە ئیسلامییەکان کانگای دە ی پە لە ڕق ، کینە بوغزیان بەرامبەر ئەزدیی و ئەزدایی ئەقڕی نەگرت و لە مینبەرەکانیانەوە کەوتنە هەڕەشە ، هەنینەوی درێ ، هەرشکردن و سوکایەتییکردن بە ئەزدییەکان . بەدەنگبووون و خەمساردیی مەدیا ی کوردیی لە ئومماکردن و بەدواداچوون ی ئاستییەکان ، هان ی زیاتری بانگخواز و ئیسلامییەکان ی کوردستان ی دا ، کە لە مینبەر ی مزگەوت و سۆشیال مەدیاکانیانەوە بکەونە هەرش ، سوکایەتییپێکردن و گاڵتەپێکردن ی باوەڕ ، ئایین و نەریت ی ئەزدییەکان . کەمە ی دادگەریی بە هەنانەوی ئایەتێك ی قورئان کەوتە ناڕازایی و هەرشکردنە سەر ئەزدییەکان ، مەلایەك لە دهۆك و لە مینبەر ی مزگەوتەکەیەوە بە باوکردنەوی قیدیەیەك ی ساختە کەوتە بانگەشە ی درێ ، هەڕەشە و هاندانی خەڵکیی دژی ئەزدییەکان . بانگخوازەك ی ڕەگەزپەرست و فاشیستێکی ئیسلامیی بەناوی دوکتۆر عەبدولواحید لە وتاردانەك ی زەر تونەدئامێز ، تونەدئاژۆ و تەوسئامێزدا و لەبەردەم ی خەڵکان و گەنجانەك ی زەر ی موسوڵمان کەوتە گاڵتەپێکردن و سوکایەتییکردن بە باوەڕ ، نەریت ، بنەچە و ئایین ی ئەزدییەکان ؟! ! ئەو بەئاشکرا هان ی گەنجان ی موسوڵمانانی دا بە ئەنجامدان ی تووندوتیژیی ، تێکدان ی ئاسایش و شێواندن ی نەریت ی قبووڵکردن ، ڕەزگرتن و پێکەوژیان بەبێ ئەوە ی وەزارەت ی ئەوقاف یان داد بکەونە هەوەستوڕگرتن و گرتنەبەری ڕەوشوێن ی ئەخلاقیی ، یاسایی و فەرمیی بەرانبەریان ؟ ! بەڵاستی ئەوەی لە سۆشیال مەدیا ی ئیسلامیی و مینبەر ی مزگەوتەکانەوە دەگوزارەت و ئەنجام دەدرێن دەربە و نیشانیەکن لە پێکردن و ئاژواندن ی ویژدان و ڕەوشتی مرۆڤ ی کورد و دەروناسێتیی (سایکۆلۆژیا) ی مرۆڤ ی کوردە بەرە و دنیا ی دەرەقیی ، بەبەزەیی و بەربەرێتیی ، سیخناخکردن ی دەرون و ویژدان ی مرۆڤ و تاك ی کورد لە گاڵتەجاڕیی ، تووندوتیژیی ، درێ ، دەمپیسیی ، ڕەتکردنەوی ئەوانی دی ، ڕق ، کینە ، بوغز ، خورافات ، ئەفسانەگەرێتیی ، شتنی مشک و … تاد . مرۆڤ کاتێك ئەو کەمێنتانە ی سەر ڕوپەی مەدیا ی ئیسلامییەکان و

بانگخوازەکان دەخوێنەتەوە هەست بەجۆرێك لە شەرم ، شەرمەزاریی و بێئومێدیی دەکات . نابێت بڵامانەوە سەیربێت لە هەل و مەرجێك ی وەها دا ، کە بانگخواز و ئیسلامیستەکان بەسەر کەمەگە ی کوردی لە باشور ی کوردستان دا دەستەیشتوون ، مرۆڤ ی موسوڵمان ی کورد هەست بە جۆرێك لە دەرونئاسودەیی ، ویژانئاسودەیی ، دڵشادیی و دڵسکنین ، لە دیتنی تەرمی سەربڕاو، گوێبڕاو و چاودەرهێنراوی ئەو پێشمەرگانە ی کە لە گوندە ی خۆ ی حەمەی شارەزور بەدەستی چەکدارانی انصار الاسلام ئێنجامدران ، دەکات ! هەناسە ی شادیی و چێژبەخشیی هەدەمژێت ، کاتێك دەبینێت کوردان ی ئێزدیی کوشت وبە دەکرێن و کچان و ژنانیان دەکرێنە کۆیلە ، سەبایا و کەنیزەك و دەستدرێژیی ناموس دەکرێتەسەریان . سەرهەڵدانی مەڵل ی نوێ ی موسوڵمانێتیی دوکتۆرعەبدولواحیدەکان لە کەمەگە ی کوردی دا ، سەرتا ی کارەسات و سەرهەڵدان ی کەمەگەیەك ی هەستسارد ، بێهۆشت ، بێبەزەیی ، دڕندە ، دەروننەخۆش و بەمەگەلکردنە ، دروستکردنی کەمەگەیەکە کە بناغە ی شارستانێتیی و مرۆڤدۆستیی خۆی لەسەر بنچینە ی ڕق ، کینە ، کوشتن ، تەقە ، تەکفیر ، دژایەتیی ڕەنگ ، هونەر ، مۆسیقا و ڕەتکردنەوە بنیاتدانەت ، شارستانێتییەك دوور لە هەموو بەها و نرخێك ی مرۆڤایەتیی و ئەخلاقیی ، دوور لە فەلسەفە ی جواناسییانە ی ئەو ئیمانە ی کە پشتر ئاماژەم پێی دا ، کەمەگەیەك کە بنچینە ی مەعریفە و بیرکردنەوە ی خۆی لەسەر درۆ ، خورافات ، ئەفسانە ، شریعەت ، نەقە و دەقەك ی چەقبەستوو دادەمزرێنەت . سەردەم و مەڵل ی عەبدولواحیدەکان سەردەم ی پوچیی ، پوچگەرایی ، بێناوەڕۆکیی ، ڕەشبینیی ، تەسلیمبوون ی ڕەح و ئیرادە ی ئازادە ، کوشتن ی گومان و هەموو ئەو پرسیارانەیە ، کە مرۆڤ و مرۆڤایەتیی هەنگاوێك لە حەقیقەت نزیك دەکاتەوە ، واتا سەردەمی مەرگ ی ئیمان و یەزدانە . دوکتۆر عەبدولواحید لە وتاردانێکی دا سەبارەت بە ئێزدیەکان ؛ بەدیدێك ی ئیخوانیی و ڕەحمك ی ڕەگەزپەرستیی و فاشیستیانە ی ئیسلامیی و دوور لە هەموو بەها و مەعریفەیەك ی ئەخلاقیی ، مرۆڤایەتیی ، ئەتەکەت ، نەزاکەت ، ویژدان و فەلسەفەیەك ی ڕەوشتەوە بەمجۆرە باس و پێناسە ی ئێزدیەکان لای گەنج ی کورد دەکات :

1- یەزیدیی (ئێزدیی) کورد نین ، شەیتانپەرستن ، سەرلەشەواو داماو و جاهیلن ، تەوسکردن بە ڕەنگی شین و باڵندە ی تاوس ، ناڕەشنبیر ، پیسوپەخە ، خوای ئەوان عەد ی کوێی سافیلە ، موشریکن ، ئافرەت لایان نرخ ی نیە و وەکو سەیارە و گوێدرێژ دەیکەن و دەیفرۆشن ، گاتەکردن بە ووشەی یەزدان و پیرۆزکردن ی وشەی (اللە) ، یەزیدیی ڕەگی لە موسوڵمانە ، مرۆڤکوژن ، گاتەکردن بە پیت ی (

ش) وەکو هەمایەك بە یەکەمین پیت ی شەیتان ، لە دواهەمین ستە دا مرۆڤ ی کورد فێری درۆکردن و نادادپەروەریی دەکات و دەڵێت { ئەگەر یەزیدییەك لای تە ئیشی کرد ، و داوای هەقدەستی خێ کرد ، و تەش ویستت پارەی نەدیتە پێی بڵێ ئاه شەیتان بەرلەعنەت بە (وەڵاهی) بیرم چوو و بەدوای دا هاتە پەکەنین ی ئامادەبووان }* . ئەم جۆرە لە پەیڤین و دیالۆگانە جگە لە سازکردنی زبەدانەك لە ناخ ، ڕۆح و ویژدان ی مرۆڤ ی موسوڵمان ی کورد و بنیاتنان ی پاشخانەك ی هەگزپەرستیی ، فاشیستێتیی ، نامرۆڤانە و نا ئەخلاقیانە ی ئیسلامییانە هیچ ی دی سوز ناکات ، و دواجار مرۆڤ و کۆمەگە ی کوردیی دەگەنێتە چارەنوس و کەنار ی لەناوچوون ، داوخان و لەژبوونەوە بەرەو شیو و دۆڵ ی تاریکیی ، ڕەوشتلەژیی ، بەویژدانیی ، دڕندەقیی و بڕەودان بە دنیا ی ئاژەڵیی . من لێرە دا بەئاوەی دنیا ی گومان لە ژیان ی داخراو و چەقبەستووەتیی کۆمەگ ی ئەمڕ دا قوڵتر بکەمەوە ، دەخوازم ئاو پرسیارانە بهێنمە گۆڕێ کە ، گەلە تاك و مرۆڤ ی موسوڵمان ی کورد لەکوێی دنیا ی ڕەوشت و فەلسەفە ی ڕەوشت دایە ؟ ئایا مرۆڤ ی موسوڵمان ی کورد لە چ پلەیەك ی ئاو پەیژە ئیمانییە دا وەستاوە کە ئامانج تیای دا دەربازبوونە لە دنیا ی ئاژەڵیی و ئاودیوبوونەك ی ئەخلاقیانە و گەیشتنی مرۆڤ ی کوردە بە ڕەوشت ی بەرز یان یەزدان و ڕوناکایی ئاو ؟ ئایا بڕەاستیی تاك ی موسوڵمان ی کورد گەیشتووەتە ئاستەك لە قبوڵکردن و ئامۆزگرتنەوە بە فەلسەفە ی مرۆڤ بوون و ئەزموونکردن ی هەستی مرۆڤایەتیی ؟ ئایا دەتوانێت ببێتە بوونەوەرەك ی مرۆڤدەست ، ئاشتیخواز ، دڵفراوان ، بەخشندە ، دڵۆقان ، ژینگەدەست و ئاژەڵدەست ؟ ئایا هەربڕەاستیی کولتور ی تەکنیکانیی مەعنەویی و گۆشکردن ی گیانپەرەشیی (ڕەحانییەت) لای مرۆڤ و تاك ی کورد نزیکبوونەوە و گەیشتنە بە یەزدان ، ئونساکیی ، حەقیقەت ، بەختەوەریی ، بەخشندەیی ، میهرەبانیی و خۆشویستیی یان خەڵقتیسکردن و خەسنورداکردن لە چوارچێوەی { قاتلوهم یعذبهم اللە بایدیکم و یخزهم و ینصرکم علیهم و یشف صدور قوم مومنین } ؟ ! ئایا بڕەاستیی ئامانج ی مەلا و بانگخواز ی ئیسلامیی گەیاندن و ئاشناکردن ی تاك ی مرۆڤ ی کوردە بە گەیشتن بە فەزیلەتەك ی یەزدانپەروەریی (ئیلاهیی) ، ئەخلاقیی و ویژدانەك ی باڵاتر و زیندوتر ؟ ئایا بڕەاستیی تاك ی موسوڵمان ی کورد دەتوانێت بونەوەرەك ی ئەخلاقیی بێت ؟ گەلە مرۆڤ ی موسوڵمان ی کورد لەناو سەوا و مامەڵە ی بازاڕ ی ئایین و ئایینچێتیی دا خێ بەرجەستە دەکات یان ئیماندارەکە و دەخوازێت لەگەگ ی ئیمان و عەشقەك ی یەزدانییەوە خێ لە دنیا ی ڕق ، کینە ، تۆڵە ، بوغز ، درۆ ،

تەکفیکردن و ... پاکبکاتەوە و دواجار ناخ و ویژدان ی خۆی لەوانلیو لە ڕۆژ ، داوێنپاکیی ، دڵم و دەستپاکیی ، خۆشەویستیی ، پاکێتیی ، ئاستگرێیی ، میهرەبانیی ، بەخشندەیی و وەفاداریی بکات ؟ ئایا بڕواستیی موسوڵمان ی کورد خۆی ئادەست (تسلیم) بە ئایین ی ئیسلام کردووە ، تاکو لەوێی فڕ ی دادپەروەریی ، قبوڵکردن ی بڕامبەر ، ڕەتکردنەوە ی نادادیی و نادادپەروەریی ... بەت یاخود تەنیا گێیشتنە بە دنیا ی دامرکاندنەوە ی ئاگرشیی ئاژەڵیی ، چوارژنەیی ، ڕووتکردنەوە و چەژوەرگرتن لە جووتبوون لەگەڵ حورالعین ، هەفتا حەریی ، غیلمان المخلدین و کوێی جوان و ساف و بەمو؟ ئایا ئامانج ی موسوڵمان ی ئەمڕۆ ی کورد سوڵانەوە ی بەردەوام و بەسود ، و توانەوەیە لەنەو دنیا ی تاریکیی خورافات ، چیرۆك و ئەفسانە ، نەزانیی ، بێئاگایی ، وەهم و سەبەری نەو دنیا ی وەحیی ئشکەوتەکان ؟ یان گێیشتن بەدنیا ی ڕوناکیی ، ژیریی ، مەعریفە ، زانست و لەژیك ! پێویستە هەر تاکەك ی مرۆڤ ی کورد ئەو پرسیارە لەخۆی بکات ، کە ئایا بۆچی کەمەگە ی موسوڵمان ی کورد هەند شواو ، توڕە ، دڵمارگیر ، توندوتیژ ، نادادپەروەر ، دواکەوتوو ، دووڕوو ، گەندەڵ ، بەبەهرە ، ڕەق و وشکهەڵهاتوو ، تەسکبین و ... ؟ پرسیار و گومانەکان ی مرۆڤ ی موسوڵمان ی کورد دەبێت بچێتە نەو هەموو وردەکارێکان ی ژیان ی عەقیدەیی ، ئیمان ، ئایین ، نەریت ، بنەکان وتانانەت دەقی قورئان و هەموو فەرمودەکان ی پێغەمبەریشەوە ! ! دەبێت لەگەڵ ی پرسیارکانەوە بگەینە ئەو ڕاستییە ی کە ، گەلە بڕواستیی محەمەد هەگری پێامێکی یەزدانیی و دادپەروەریی بووە کە لەکاتێك دا : { من بدل دینە فاقتلوە } ئایا بڕواستیی ئەو { وما ارسلناك إلا رحمة للعالمین } کە بە هەموو مرۆڤایەتیی یان تەنیا بە موسوڵمان و نەتەوەیێك ی دیاریکراو یان دەستنیشانکراو{ انما المؤمنون اخوة } ؟ ئایا بڕواستیی ژیرانە و لەژیکییە ، کە کەسایەتیی عمر ابن خطاب بکەین بە مەدەل ، نمونە و پشەوی بەرجەستە و دیاری مرۆڤایەتیی بە ئەم ڕۆژگار و سەردەم ، لەکاتێك دا بانگخواز ی ئیسلامیی دوکتەر عەبدولواحید لە وتاردانەکەی دا وتەیێك ی خلیفە عومەر دەهێنێتەوە وەکو بەگەیێك بە ناوزەدکردن ی ئەزدیەکان وەك و بەباوڕ و کافر: { اللهم لاتجعل کافر علیە نعمة حتی لا احب } ؟ ئایا هەر بڕواستیی ئایین ی ئیسلام ئایین ی { المحبة والسلام } ؟ ! لەکاتێك دا دوکتەر عەبدولواحید ڕوودەکاتە کەمەگە ی گەنجان ی کورد و داوای دوعایان لەدەکات کە بڕۆن : { ئەوێی موسوڵمانە خۆشبوەت ، و ئەوێی موسوڵمان نیە لەدڵم دەریبکەیت }؟ ! موسوڵمان ی کورد دەبێت ئەو پرسیارە بکات کە ، ئایا بڕواستیی کافر کێیە ، و بە چ پێوانەیێك ی یاسایی ، ویژدانیی

و ئەخلاقیی ماف و مافەت بەخەمان دەدەین کە کەسێك بە ناوی کافر وبێناوی خوا بکوژین ؟ ! دەبێت پرسیار بکەین و بزانین کە ، ئایا بەڕاستیی اللە حەز و خواستی لە کوشتن ی مرۆڤ { قاتلوهم یعذبهم اللە بأیدیکم و یخزهم و ینصرکم علیهم و یشف صدور قوم مؤمنین } هەیە ؟ ئایا بەڕاستیی ئایین ی ئیسلام دەستی بەزوحورەتی خستووەتە سەرئافرەت و پێگەی ئافرەت لەناو کەمەنگەی موسوڵمان و کەمەنگەی مرۆقایەتیی دا ، یان دەبێت هەر باوەڕمان بێو پەیامە پەیامبەرییە هەبێت کە دەڵێت : (المرأة عورة فإذا خرجت استشرفها الشیطان) یان (یقطع الصلاة ، المرأة والحمار ، والکلب) ؟ دوور لە ئاداب و ئینسافناباێت ئەگەر ئێو پرسیارە لە خەمان و ئایینەکەمان بکەین کە ، ئایا هەر بەڕاستیی ئیسلام دژی کەیلایەتیی بووە { الحر بالحر والعبد بالعبد } ؟ پرسیارێك ی ناڕەوا و دزێو ناباێت ، ئەگەر پرسیاری ئێوە بکەین کە ، ئایا بەڕاستیی ئایین ی ئیسلام ئایین ی ئاشتیی و پێکەوە ژیانە { قاتلوا الذین لایؤمنون باللە ولا بالیوم الاخر ولا یحرمون ماحرم اللە و رسولە ... } ؟

پێویستە و زەر لەجەگەی خەیدایە ئێو پرسیارە لە ڕەوشت و ویژدانی خەمان بکەین کە ، ئایا بەڕاستیی ئەزدیەکان وەکو ئایین و باوەڕك ی جیاواز ، شایان و شایستە ی ئێو هەموو سوکایەتیی ، گاڵتەپێکردن و دژایەتییکردنانەن کە بانگخواز ی ئیسلامیی دوکتەرعەبدولواحید و مەلا و ئیسلامگەراکان ڕوبەڕویان دەکەنەوە ؟ لەکاتێك دا قورئان پێیان دەڵێن : { یاأیها الذین آمنوا لایسخر قوم عسی أن یکون خیرا منهم ولا نساء من نساء عسی أن یکن خیرا منهن ، ولا تلمزوا أنفسکم ولاتنابزوا بالالقاب بئس الاسم فسوق بعد الایمان ، ومن لم یتب فأولئك هم الظالمون } ! ئایا هەر بەڕاستیی دوکتەر عبدولواحد ئێو ظالم و ڕەحەڵ ئەهریمەنیی و شەخسوازە نیە کە ئێو ئایەتە ی سەرەوە لە کەتایی دا ئاماژە ی پێدەدات ؟ ئایا بەڕاستیی موسوڵمان ی کورد قبوڵ ی ئێو کەیلایەتیی و بەحورمەتییە دەکات ، کە عەبدولواحید ، مەلا ، بانگخواز ، سەلەفیستەکان و ئیسلامگەراکان ی دی عەقڵ ، بیرکردنەوە و ئیرادە ی ئازاد ی ئێوان داگیربکەن و لەجیاتی ئێوان بیربکەنەوە ؟ ! ئایا کات ی ئێوە نەهاتووە ، کە موسوڵمان ی کورد چیدی لە بیرکردنەوە دا ئازاد بێت و گۆکانی خەی قەرزار و قەرزاربار ی ئامۆژگاریی ، وتە پوچ و پڵ لە گاڵتەجاڕیی و درۆکانی عەبدولواحیدەکان نەکەن ، و بیر و عەقڵ ی خەیان لێو مێتۆدی ئازاد بکەن ؟ ! مرۆڤ ی کورد ناباێت هەگبەدات و ئێو مافە بە عەبدولواحیدەکان ببەخشێت کە خەیان لە هەموو کاروبارێك ی یاسایی ، پەروەردەیی ، خەزانیی و ئەخلاقیی هەبقورتێنن ، پێویستە هەر تاك و موسوڵمانێك ی کورد لەهەگبە ی ئیمان ، بیرکردنەوە ، عەقڵ و دنیا ی

گیانپەرەشیی و دوور لە نەوەندگیریی و پابەندبوون بە هیچ دەقەك ی ئاسمانیی هەوەی دەزینەوەی ڕاستیی ، یەزدان و ڕوناکایی ئەو بدات ! مرۆڤ ی کورد دەبەت خەی لەو تەونە جاجمکەیی و شەیتانییە ی دوکتۆرعەبدولواحید ، مەلا ، بانگخوازە ئیسلامیی و چەرچیە سیاسیە ئیسلامیەکان ڕزگار بکات و بەدوا ی چاکسازیی و دەزینەوە ی بەرزترین هۆشت و فەلسەفە ی هۆشت دا بگەەت ، لەدوای دەزینەوە ی یەزدان وە بەت ! ئایا بەڕاستیی تاك ی موسوڵمان ، بانگخواز ، ئیسلامگەرا و ئیسلامیستە سەلەفیی و ئیخوانییەکان ی کورد کەشیان لەگەڵ ئەم سەردەم ، عەلمانییەت ، لیبرالیزم ، ماركسیسزم ، فەمینیزم ، ئافرەت ، داروینیزم ، جەندەر ، مەدەرنیزم ، هۆژاوایی ، ئازادیی ، سەربەستیی ، جولەکە ، مەسیحەتیی ، کاکەیی ، ئەزدیی ، یارسانیی ، عەلەویی ، وەهابیی ، بەهائیی و ... چیە ؟ ئایا بەڕاستیی ئیسلام چاکترین ی هەمو هۆباز و ئایینەکان ی تر ؟ { ان الدین عند اللە الاسلام } ! ! موسولمان ی کورد پەویستە ئەو پرسیارە لە دوکتۆرعبدالواحد بکات کە هەر بەڕاستیی ئەزدیەکان پیس و بگەنن ، لەکاتەك دا لە دەق ی قورئان دا : { ولقد کرمنا بنی آدم ... } ؟ پرسیارەك ی ناشایستە نیە کە ، ئەگەر موسوڵمان پرسیار بکات و بەت کە ، ئایا بەڕاستی مرۆڤ و مرۆڤایەتیی لە ئایین ی ئیسلام دا جگە ی شایستە و هەزە : { قل هل انبئکم بشر من مثوبۆعند اللە من لعنە اللە و غضب علیە و جعل منهم القردة و الخنازیر... ؟ ؟ دوا پرسیار ئەوەیە کە ، ئایا بەچی ئەمە ی موسوڵمان ناتوانین ئاسەیەك ی فراوانتر لە ژیان و دنیا ی بیرکردنەوە ، گوتار ، کردار ، بەووی خەمان دا بکەینەوە ، ئایا بەڕاستی هەشتا کات ی ئەو نەهاتووە ، کە واز لە بەپیرزکردن ی کەسایەتییە ئیسلامیی و بانگخوازەکان بهێنین ، واز لە توندوتیژیی ، دەمارگیریی ، لوتبەرزیی ئایینیی بهێنین و هوو لە ئاشتیی ، دادپەروەریی ، قبوڵکردن و هەزگرتنی ئایین و باوەڕەکان ی دی بکەین ؟ ؟ ئەمە ی موسوڵمان ی کورد هیچ هەبژاردە ، چارە و هەگیەك ی دی لەبەردەممان دا نیە و نەماوە ، جگەلەوەی ، کە پەویستە بەرامبەر یەکدی میهرەبان ، بەخشندە ، لەبوردە بین ، هەز و وزەی خەمان بخەینەگەە بە پتەوکردن ی گیان ی تەبایی ، مرۆڤدۆستیی ، ژیاندۆستیی ، یەزدانپەروەریی لەنەو دە ی منداڵ و ویژدان ی هەر تاکەك ی مرۆڤ ی کورد دا . دەبەت دەستبەردار و هەگری ئەوە بین ، کە چیتر نمونە ی دوکتۆر عەبدولواحیدەکان ببنە پەشرەو و نمونە ی باڵا بە کەمەگە ی ئەمە ! ! دەبەت موسوڵمان ی کورد ئیدی بیر لەوە بکاتەوە و بگاتە ئەو باوەڕە ی کە جەبەجکردن ی فەریزە ئیسلامییەکان ، دروستکردن ی مزگەوت و دانانی کابینە ی مزگەوت لە قوتابخانەکان سەنگ ی مەحەك نین بە ڕاستیی ، پاکیی و

ڕوشنبیرزیی مرۆڤ ی موسوڵمان ی کورد ، باڵاپۆشیی ، نیقاب و حیجاب نیشانە و سیمبول ی ڕاستەقینە نین بۆ ئافرەت ی نمونەیی ، ڕوشنی بۆرز وداوێنپاکیی ! دەبێت مرۆڤ ی موسوڵمان ی کورد خۆی لێو باوەڕ هەڵبژێرێ بەدووربگرێت کە تەنیا خۆی و ئایینەکە ی خۆی دەتوانن ببنە جوانترین و شایستەترین ئایین ، ڕاستترین مرۆڤ و باشترین پیشرەوایەتیی بۆ جیهان و مرۆڤایەتیی ، بەکو مرۆڤ ی مولحید ، موشریك ، کافر ، عەلمانی و ناموسوڵمان و هەموو ئایینەك ی دیش دەتوانن ببنە پێشرەو ، مرۆڤ ی ئەخلاقیی و کۆمەڵایەتیی بەسود بۆ کۆمەڵگە و مرۆڤایەتیی ! نمونە ی عەبدولواحیدکان ناتوانن ببنە سەنگ ی مەحەك ومرۆڤ ی بۆرجەستەبوو بۆ ڕوشنی بۆرز و فەزیلەتی ئەخلاقیی و مرۆڤ ی ئیماندار ! بەکوئێو فەلسەفە ی بیر ی چاك ، گوتاری چاك ، کردار ی چاکە کە دەبێتە پێوانە بۆ بۆرزیی باڵا ی ڕوشت لە هەر مرۆڤێك دا ، واتا ئەو ڕوشتە ی کە فەیلەسوف ی مرۆڤایەتیی ئەمانەئیل کانت باسی لێکردووە ، باشترین پێوانەیە بۆ گەیشتن بەو ڕۆگەیە ی کە تیای دا مرۆڤ و هەر تاکەك ی کۆمەڵایەتیی توانای ئەوە بەدەستدەهێنێت ، کە بتوانێت دەستی لە فەزیلەتەك ی ئەخلاقیی ، یەزدانپەروەریی ، دادپەروەریی و فەلسەفە ی مرۆڤبوون گیربکات !

هیوا محەمەد ئەمین
٢٩٠٥٠٢٠٢٣
کۆتایی

مارکس و ئانارکیزم*-9-.. و: زاهیر باهیر

نوسینی : Rudolf Rocker
ساڵی 1925

و: زاهیر باهیر
IV
بەشی نۆیەم

بە دنیاییەوە ئەرکی لینین کارێکی ئاسان نەبوو: لە لایەکەوە ناچار بوو سازشی بوێرانە بەرامبەر بە مەیلی دژە دەوڵەتی ئەنارکیستەکان بکات، لە لایەکی دیکەشەوە دەبوو نیشانی بدات کە هەوڵستەکەی بە هیچ شێوەیەک ئەنارکیستی نییە، بەڵکو تەنیا مارکسیستییە. وەک دەرئەنجامێکی حەتمی ئەمە، لای هەموو مرۆڤێکی خاوەنلۆژکی دروستبیرکەرەوە، کارەکانی پەن لە هەڵە. نموونەیەك نیشان دەدات کە جەختکردنەوەیە لەسەر خواستەك ئەوەندەی بکرێت تاکو مەیلێکی گوایە دژە دەوڵەت لە مارکسدا بخاتە بەرچاو. بە ئەمەش لینین ئەو بۆگەبانەوبانگەی مارکس کە لە ' شێوەی ناوخۆ لە فەرەنسادا' نوسیوێتی دەهێنتەوە کە مارکس پەسەندی ئەو دۆکات کە کەمەن دەستی کردووە بە لە ڕێگ هەڵکەشانی دەوڵەتی مشخۆر. بەڵام لینین ئەوەی بە بیر نەهێنایەوە کە مارکس بەو قسەیەی کە بە ئاشکرا لێگەڵ هەموو ئەو شتانەی کە پێشتر وتوویەتی، ناچار بووە بە لایەنگرانی باکونین سازش بکات، کە ئەو کاتە لە دژی ئەوان سەرقاڵی خەباتێکی زەر سەخت بوو.
تەنانەت فرانز مەهرینگ (Franz Mehring) کە ناتوانرێت گومانی هاوسەزی لێگەڵ زەرینەی سەسیالیستەکاندا لە بکرێت، لە دواییین کتێبی کارل مارکسدا ناچار بوو دان بەوەدا بنێت کە ئەمە سازشێك بوو ، کە دەڵێت: " بە هەر حاڵ چەندێك هەموو وردەکارییەکانی ئەم بەرهەمە ڕەنگە دروستی تیدا بێت ، بەڵام گومانی تیا نیە فکری ناوەڕۆکەکەی ناکۆکە بە هەموو ئەو بۆچوونانەی کە مارکس و ئەنگەس چارەکە سەدەیەك پێشتر لە دوای مانیفەستی کەمۆنیستەوە بانگەشەیان بە دەکرد."
باکونین ڕاست بوو کاتە کەو وتی " دیمەنی راپەرینە شۆشگێریە چەکدارییەکەی بزوتنەوەی کەمیەن هەندە کاریگەر بوو تەنانەت بیرو باوەڕی مارکسییەکانیش کەوتبووە ژێر پرسیارەوە، بەیە ناچاربوون دان بە کار و ڕەفتارەکانی کەمیەندا بنێن و پشتیوانی لێبکەن ، بگرە لەوەش زیاتر لە دژی قەناعەت لێژیك و باوەڕی خەیان وەستانەوە و خەیان دایە پاڵ کەمیەن و ڕەباز و ئامانجەکانیان پەسەند کرد. ئەمە گەمەیەکی کەنەقاڵی کەمیدی بوو کە وەك کارەکی گەوجانە و و نا ئاسایی هاتبێتە پێش چاو بەڵام پێویست بوو، چونکە شۆشەکە جێش و خرۆشکی ئاوای هەنابووە کایەوە ئەگەر مارکسییەکان هەوێیان بدایە دەست بە بیرو باوەڕی ڕەق و تەقیانەوە بگرن و خەیان پەراوێز دەکرد و دەکەوتنەبەر تانە و پشتەکردنی خەڵک و دادبەران دەچوونەوە ناو خەوەتگەی ئایدەلێژیای خەیانەوە. "**

درێژەی هەیە

.....

*وەرگێڕانی ئەم وتارە بۆ مەبەستی چالاکانی نەوانی مارکسیستکان و ئنارکیستکان نییە بەڵکو بۆ ڕوونکردنەوە یا تیشك خستنە سەر هەندك لایەنی تاریکی دوو کەسایەتی زۆر گەورەیە کە مارکس و پرۆدۆن . بەتایبەت مارکس کە مارکسییە کوردکان بە ئاگای ئەوە نین کە مارکسی لاو ، لاوکی یاخیی ، کۆمۆنیست بووە، بەڵام مارکسی بە تەمەن ڕادیکالییەکەی وردە وردە کاە دەبێتەوە تا ئەو جێیەی کە خەباتی پڕۆلیتاریا بەرەو پڕۆلەتاریزم دەبات .
بەڵای من زۆرووری کە مارکس وەکو خۆی کە بووە ببینین، نەك وەکو ئەوەی کە دەمانەوێت .
**باکۆنین لێردا وتویەتی " They tried to retreat into the ivory tower of their dogma " لەبەر ئەوەی ئەم تەرمەکە ، منیش بەو شێوەیە سەرەوە وەرمگڕاوە.

فەیسبووکچیرەك.. بەشی هەژدەم.. فەتاح حەسەن

جیم

ڕۆژی گرێدا لەشەو هەردەم خەریکی کارکردن بوو، لە حەفتەیەکدا تەنها ڕۆژێك دوکانی داخرابوو، ئەیش بەیاری سندیکا بوو دەنا ئەو ڕۆژەش داینەدەخست، ناوبەناو دەچوو بۆ (جیم) بۆ پارەزگاری لە لەشولاری، پێنج شەش مانگێك دەبۆ ڕووگیردەبێت بچێت بۆ (جیم) ، هەردوو باڵی دەرزی ئاژن بوو و شین و مۆر بەتەوە بەدەرکەوتی هەر لەدوروە خەڵکیی دەزانن ئالودەی مادەی هەشبەرە هەر بۆیە ئەستا وەك ئەسپی عەرەبانە بەتەنها ڕۆگەی ماڵ و ئیش دەگرێتەبەر.

دوانە

ئەوە دوەمجارە دەنە خوازبێنی، بۆ یەکەمیان قروقپی لێکرد بەڵام دوەمیانی بۆ دە بوو هەربۆیە بڕووی دایکوباوکیدا دەمی دا لە چەرخ، بۆ ڕازی نەبوون لەبەر ئەوەی ئەتەمبەڵی کەشخە و خانوی خۆی نییە ، دەتانەوێت منیش بەدەردی (..) ی خۆشکم بەرن ئەوەتا ڕازیە سەربەهۆش شووبکات کەس لای لەناکاتەوە ، دەتانەوێت

شمەندەفەری تەمەنی منیش تیپەڕیت، نا.. نا ، ناهەم ئەو هەوبدات، خۆشیتان بێ و ترشیتان بێت شووی پێدەکەم. دوای سێ چوار هەڤاڕ هەردووکیان لێبڕدم دادوەردا لێ دادگا مارێبەدران و ئێستا خاوەنی دوانیەکی نیشمیلن.

بەنزینی محەسەن

سکاڵانووس چەند حەزی بیەکەم هەڤاڵی دەوامی حەفتەیە، فەرمانبەر سەد ئەوەندە رقی لێیەتی، هەڤاڵکەی بێ وەنەوزو باویشکەوە بەسەربرد، سلفی لێ ئەتەمبیلەکەیدا و ئیی ماڵەوەی گرتە بەر، باوکی خەی تاس و لوس کردبوو قژی جوان بیاخ کردبوو لەسەر قەنەفەی هەتاکە کەنترۆڵی تەلەفیزیۆنەکەی لێ مشتا بوو،، دوای ئەوەی بەخەرهاتنەوەی کرد، بەدەنگەکی گێ وتی وەستا تەماش پێی وتم ئەتەمبیلەکەت ئیشی ماوە سبەینی تەواو دەبێت منیش دەبیت سەرێك لەو برادەرم بدەم لەنەخۆشخانە کەوتوە، ناچارم ئەوەی تێ بڕم، ئەویش سویچکەی لەسەر قەنەفەکە بێ دانا و چوو دوشەك بکات. شەوگار ئەڤی هەگای بەسەریە هەر تەواو نابێت، چاکتر وایە ئەم ئەوارێیە لەگەڵ (..) نەختێك سەری خەمان گەرم بکەین، کە، چوو هاوڕێکەی لەبەری هەستا پاش تەوقکردن، گارسۆنەکە سەر و چارێك ئارەق و چوار مەزەی بێ هەنان، دوا پێکیان هەڵدا خەیان کەکردەوە بێ گەڵانەوە، درگای هەتاکەی کردەوە باوکی بێ هەیدا تەقیەوە، دیسانەوە شتێ پیسکێت خواردەتەوە، ئەوە سویچکە بەشم پێکردوی لێ بەنزینی محەسەن هەرچەندە ئەوەش ناهەنی.

فەتاح حەسەن
دانیمارك/ ڤالبی

وشە.. جەلال عەبدوڵا ساڵح(حەمە)

نەوەستاوم بێ بڕدەوام بەخەم دا دەچمەوە دەزانم لێ پشتی هەر وردبینییەکەوە هەشمەندیەك هەیە وام لەدەکات جیاواز بیربکەمەوە و باشتر بنووسم. ئەوانەی ئەمە و دوێنێ وەکوو یەك بڕاورد دەکەن هەتاوی سبەی نابینن و شمشێری جەهل تیژ دەکەن.
جوانترین داهێنەرکان ئەوانەن کەنادەن و بڕدەوامی بێ

خەڵگ یاندن ئەدەن خوێندنەوە دایکی مەعریفەیە هەشتبیر سواکەرو و هەتیوی هیچ حیزبەک نییە ئەمش هیوا و ئازادی ئەداتە جوان بنووسێت و ئاگای لە مێژووی خۆی بێت.

بەهەی هەمانەوە زانیم لینین و ستالین درندەن نەک بەهەی هەزی سووپای سوورەوە. تەلەستەی بازی دا بەسەر پشتی باوکی دا و شەڕ و ئاشتی نووسی و سامانی باوکی دابەش کرد و هەڵهات لە یاسای خەزان، داب و نەریت بەتام خودا ئاگادارە بەهەی هەشمەندی چینایەتییەوە ئەو کارەی نەکرد. دەبوایە پەشکین لە پەناوی شیعر دا بکوژرایە نەک شەرەف! چونکی قورسایی زمانی هووسی لەسەر شانی بوو.
هیچ شونکی دنیا هەندەی گوندەکەی خەم خۆشویست نییە لەلام بەتام هەموو شار و مرۆڤ و شارستانییەتی مرۆڤایەتی لای من جوانن و قورسایی مێژووی خەیان هەیە.
لەلای ژن خەیاڵی سپی ئەگەر دەنگی ئاو نەبێت گەرانی کەترە.

جەلال عەبدوڵا ساڵح(حەمە)

خەیاڵی سپی

لە بەردی سەبەرت هەڵکەوتم
درەختی سەو پەکەنی
کەتر گریا
دوو دەم لە هەوەستیان

لە ناوکی سەو دەچیت
کاتێک دەیکەنە چوار بەش
ناچیتە لای کەسییان
حەزدەکەیت تەنها
هەناسەیان هەبمژیت

هەموو هێزێک دەبمە دوو بەش
دەم لەوە
لەلای دایکم گەرانی دەڕۆ
لەرەش لەبەرچاوی هێبوارەکان
لەشقامەکانی تەرەنتە
پارچەکانی لەشم
بەدووای خەم دا هادەکەشم

کاتێک دەمان نەرن بۆ جەنگەکان

یان کاتێک دەمرین
پێش ئاو
با
ماچی تۆرەکانمان دەکات

پێ درێی کرد
قاچ درێی کرد
هەنگاو درێی کرد لەگەڵ ڕۆگا
کەچی ئەو نەگەیشتا
نەخێی لووڵ کرد
نە هەڵکشا

هەنگوێن دەڕژێت
خۆشەویستی شیرینە
زوو تامی دەمرێت

هەژاری
عەیبەی کەمەڵایەتی نییە
بەڵکوو سەرشۆڕی
سەرکایەتییە

لە بازار
پێش کەلووپەڵ
هەزی کار
خەی دەفرۆشێت

پێتەک وا لە ملی
هەموو جیهان دا
هەزی پارە ەای دەکێشە
دەپچڕێ
هەشماندی لەدایک دەبێ

جوانترین منالی ئاو
خۆشیویستییە
ئادەم بێ زەوی وت!

دوور مەڕۆ
گوڵک لەڕ چاوەڕێتە
هەندێ باڵای ژیانێ

لەر هەموو ئەژ
چوار جار هەدەکەوم
لە بەردی ئەو
هەورازی لەژ
باشترە لە دەشتی دەکاوی

شیعر تەمەن کورتە
پەشکین چووە جەنگەوە
لە بەر شەرەف کوژرا
نەک هەنراوە

تەرەنتە گەەام
بە شەقامی یانگ دا تەپەیم
چەپکەک پیچکم لە دووکانی ژنەک بینی
وامزانی لەپاە دایکمم

ئێران .. ئاپەینەکی بەردەوام و ئومێدبەخش و ئایندەدار!.. عەبدولەەحمان گەورکی

ئاوەدانەوێک لە پێگە و دەستکەوتکانی ئاپەینەی ئەمدواییەی خەەکی ئێران لە دژی دیکتاتەریەت!
عەبدولەەحمان گەورکی، نووسەر و شرۆڤەکاری سیاسی

بە شەهیدبوونی کچە کوردی تەمەن ٢١ ساە، ژینا ئەمینی (مەهسا) لە تاران لە ڕەژی ٢٥ی خەرمانانی ساەی ڕابردوو لە لایەن هێزەکانی حکوومەتەوە، قەناغەکی نوێیی خەباتی خەەکی ئێران لە دژی دەسەەاتی دیکتاتەری ئایینی دەستی پێکرد کە تا لەناوچوونی دیکتاتەریەت لە ئێران بەردەوام دەبەت. پرسیار ئەوێە ئێستا دەبە چی بکرەت؟!
ئێستەرێک بە ناوی ژینا ئەمینی (مەهسا)!
ژینا زەر بە بەتاوانی شەهید کرا. هەر لەبەر ئەم هەکارە بوو کە خەەک ەژانە سەر شەقامەکان بە دادخوازی خوێنی ئەم شەهیدە و جیهان

ەاپەی بە پشتگیریکردنی. شەهیدبوونی ژینا بوو بە پەشهاتەکی گرنگ، کە زەر بە خەرایی بوو بە سیاسی و سەرەتای ەاپەینەکی خونەاوی خەکی ئەران ، کە تیایدا لانیکەم ۷۵۰ کەس لە سەرتاسەری ئەران گیانی خیان بەخت کرد لە پەناو ەووخاندنی دەسەاتی دیکتاتەری!
بیە بە لەبەرچاوگرتنی هەر حیساباتەک، وانەی یەکەم لەم ەوداوە ئەویە کە ژینا ئەمینی شەهیدی هەموو خەکی ئەرانە و ەژیمی دیکتاتەری ئایینییش دوژمنی هەموو خەکی ئەرانە. واتە ئەو خەکەی کە لە هەموو ئەران دژی دیکتاتەریەت خرەشان و راپەین. لە کوردستانەوە تا بەلوچستان. لە خوزستانەوە تا خوراسان و لە تارانی پایتەختەوە تا هەموو پارەزگاکانی وەات!
کوایە دادخوازی بە خونی شەهید مەهسا ئەمینی تەنها بە کوردستان سنوردار ناکریت. لەسەر گەی ژینا ئەمینی نوسرابوو: "ژینا تە نامریت. ناوەت ئەبەتە رەمز"! بەڵێ ناوەکەی بوو بە رەمزەک، کە نەک هەر خەکی ئەران، بەکو خەکی هەموو جیهانیشی، لە دژی دیکتاتەریەتی ویلایەتی فەقیهی هان دا. ەحی مەهسا و شەهیدانی تری ئەم ەاپەینە شاد و هەرمان!
سەیرەک بە پشتەوە!
دوابەدوای شەهیدبوونی ژینا، کەم نەبوون ئەوانەی "بە درە" هاتنە سەر شانە و خیان بە دادخوازی خونی ئەو شەهیدە نیشان دا، بە ئەوەی هەلپەرستانە خیان دەرخەن و بگەن بە دەسەات! ئەوانەی کە نەک هەر دەستیان لە خەبات و شەش دژ بە دیکتاتەریەت لە ئەراندا نەبوو، بەکو تەنانەت دەست و پەوەندی دیکتاتەریەتیش بوون. ئەوان نەک هەر دەستیان هەبوو لە رشتنی خونی ژینادا و بە شەهیدکردنی نەوەستان، بەکو پەلاماری دادخوازانی خونی ئەم شەهیدەشیان دا!
دەست و پەوەندکانی دەسەاتی دیکتاتەریی مەزهەبی و پاشماوەکانی دیکتاتەری شا کە خیان بەشەک بوون لە دیکتاتەریەت بە ئیستایشەوە، بە نازناوی جیاواز و بە دروشمی جیاوازەوە خیان خزاندبووە ناو ەیزەکانی ئەپۆزسیۆنی دیکتاتەریەت و بە دروشمی جیاجیاوە دیانویست رەبەایەتیی شەشکە بگرنە دست و بە کوژاندنەوەی راپەین، دیکتاتەریەت لە ئەران لەسەر پە بهێنەوە! بەڵام راستیەکان زەر سەرسختتر بوون لەوەی ئەوان بتوانن ئەمکارە بکەن کە دیانویست بیکەن. چونکە دەخەکە ناگەتەوە دواوە و خەک بە هیچ شتەک کەمتر لە ەووخاندنی دیکتاتەریەت لە وەاتەکەی خیان ەازی نەبوون و نابن!
ەاپەین لە دژی دیکتاتەریەت لە ئەران بەردەوامە!
ئەستا بە سەیرکردنی ئەو ەەگایەی خراوەتە پشت سەر، بە رووی دیارە کە چ هەز و بەدیلەکی "رەسەن" و "ئامادە" لە مەیداندا هەبووە و

هەیە و لە کۆتاییشدا چ هەزەک ئەم دەسەڵاتە دیکتاتۆرییە دەخاتە خوارەوە!
زۆرەک وشە و دروشم و ئیدیعا و تۆمەت هاوپەیمانی و ئۆتۆرناتیفی دەستکردی کۆنەپارەستان و کۆلۆنیالیزم هاتن و لەبەر ئەوەی "ناکارامە" و "هەڵپەرست" بوون، هەروەک بەقی سەر ئاو ون بوون! لە ڕوانگەی زانستیشەوە، هەر لە سەرەتاوە ئەم شتە ڕوون بوو. چونکە "هاتنە ناو ریزی خەبات" و بە تایبەت"مانەوە لە ریزی خەبات"دا، پێویستی بە تەیاربوون بە "زانستی خەبات" و هەبوونی شەرعیەتی خەباتی جەماوەری و باوەڕمەندی بە زانستی خەبات هەیە. لە گۆڕەپانی خەباتدایە کە "قسە" و "کردە" لەک جیادەکرێنەوە و دەخرێنە بەر تاقیکردنەوە. بە گوتەی خەباتکاری ناوداری ئێرانی (عەلی ئەسغەر بەدیعزادەگان) کە بە دەستی دیکتاتۆری شا لەسێدارەدرا، "قەبارەی هەر کەس و بزووتنەوەیەک، بە ڕادەی ئەو نرخەیە کە لە خەباتدا دەیدات". ئەو هەزانەی مردن لە ناخیانداید لە گۆڕەپانەکەدا نامێنن!
هەڵەی سوور!
لەوانەیە هەمووان بینیبێتیان کە لەم دواییانەدا، ئەو وەرزشوانە ئەکراینییە، لەسەر سەکۆی پاڵەوانێتی، ڕاتیکردەوە تەوقە بکات لەگەڵ وەرزشکارەکی سەر بە ژەمی ئاخوندی! کردارەک کە ڕاستییەکی حاشاهەڵنەگرم بیردەخاتەوە. هەبوونی "هەڵەی سوور" لەدژی ئەو ڕژێمە دیکتاتۆرە، کە چالاکانە بەشداریی کردووە لە کوشتنی خەڵکی ئێران و شەڕی دەستدرێژیکارانە بە سەر ئۆکرانیا. سازشتکردن و سازان لەگەڵ ئەم دەسەڵاتە، بە هەر شێوەیەک بێت، لەخشبوون هەڵناگرێت و بەزاندنی هەڵەی سوورە. هەرچەندە خەڵکی ئێران قوربانیی سەرەکی سیاسەتی سازان بووە لەگەڵ ئەم ڕژێمەدا، بەڵام تاوانکانی حکوومەتی ئێران سنوورە نەبودەڕتییەکانیشی بەزاندووە تا دوورترینی شوێنی ئەم جیهانە و، دەبێ ئەو وەرزشوانە ئۆکراینییەیش پشتی بە ڕاستییەکی وەها بەستبێت کە ڕاتی کردبێتەوە بە تەوقکردن لەگەڵ وەرزشکاری ژەمی ئاخوندی!
بەیە هەبوونی هەڵەی سوور، ڕەمزی تێپەڕبوونی سەرکەوتوانەیە بە ناو ڕووداو و تاقیکردنەوە مرۆییەکاندا. هەروەک چۆن نزیکبوونەوە لە دەسەڵاتی دیکتاتۆرییەت و دەستایەتیکردنی، بە واتای دوورکەوتنەوە دێت لە خەڵک و لەدەستدانی شەرعیەتی جەماوەری لە سەر هەردی واقیع. ئەوەندەی دەگەڕێتەوە بە ئێران، ئۆقیانووسەکی خوێن ڕژاوە لە نێوان "دەسەڵاتی ویلایەتی فەقیهی" و "خەڵکی ئێران"دا. ئەمەش هەکارەکە بە ئەوەی داواکاری سەرەکی خەڵکی ئێران "ڕوخاندنی ژەمی ویلایەتی فەقیهی" بێت و خەڵک بە هیچ شتێکی کەمتر لەوە ڕازی نەبێت

و ازی نابێت!

دوا وشە!
هێز و لایەنگران لە مەیدانی کردەی کۆمەڵایەتی و شۆشدایە هەڵدەسەنگێندرێن و تاقی دەکرێنەوە. لەم مەیدانەدایە کە سنووربەندی و سەنگەر و بەرە، وەک بوونەوەرێکی زیندوو دەکوونە سەر پێ و بەردەوامی و پتەوبوون بە خەیانەوە دەگرن. هێز و لایەنی هەڵپەرست و بەستراوەی دیکتاتۆریەت دەتوانێنەوە و لە ناو دەچن. "سەنتەرفیژکانی مەژوو" بەردەوام لە کاردان بۆ ئاوەژووکردنەوەی "لایەنی گداکوتاو" و "بەرحەق" لە مەژوودا بمێنێتەوە و ئاوانیتر فەداتە زبڵدانی مەژووەوە. راستیەکان زۆر سەرسەختانە و بەجەرگانە کاری خەیان هەر دەکەن و هەر شتێک هەقواوی گڵ و نیشتمان نابێت، لەناو دەچێت!
موقاومەتی ئێران بۆ کۆمک ئەزموونی ئابردوو و شارەزایی لە ئاست راستیەکاندا بوو، کە هەر لە سەرەتاوە بە هۆی سووری "نا بۆ شا، نا بۆ خومەینی و ئاخوندان"، هاتە ناو گۆڕەپانەکەوە و "مانەوە و ئایندەداربوونی خۆی" و "بەردەوامیی ئاپۆینی گڵ"ی پاراستووە و پێداگرە لەسەر ئەوە کە مافەکانی خەڵکی ئێران لە قوڕگی دەسەڵاتە دیکتاتۆرەکان و کۆلۆنیالیزم دەربکەشتە دەرەوە! لەم ئاستەیدایە کە موقاومەتی ئێران و موجاهیدینی خەلقی ئێران ئاماهەنگر و بە هاوتان و زۆر جار ئایانگیاندووە کە خەیان بە پشتیوانی وەها لایەن و ڕەوتێک دەزانن، کە گەر هەیە، با بفەرمون پێشمان کەون. ئێگەریش نیە با دوور بکەونەوە!

کەتایی

یەکەمین دیمانەی شانەیی کوردی دیاسپۆرا لەوڵاتی ئەمانیا بەرەو دەچێت.. ئا- کامران

حاجی ئیلیاس

بەئامانجی پردی پەیوەندی و تێکەڵبوونی کلتورەکان ، ناساندنی هونەری شانۆیی کوردی، یەکەمین دیمانەی شانۆی کوردی دیاسپۆرا لەژێر دروشمی"بیرەوەری، گەرانەوە، گەڕانەوە بۆ نیشتیمان، بۆشانۆ" لە وڵاتی ئەڵمانیا یەکەمین دیمانەی شانۆی کوردی بەرەو دەچێت لە ڕۆژانی 16، 17، 18ی ئەم مانگە، بەم ناونیشانە:

Theaterverin Teutschenthal
Maerkertraase 30A
06179Teutschenthal

کاتژمێر 18:00 ئێوارە.

دیمانەکە وەک دەستپێک و هەنگاوی یەکەمە بۆ زیاتر ناساندن و لێکنزیکبوونەوەی کلتورە جیاوازەکان و چێژ بینین لەهونەری شانۆیی.

سەبارەت بەم دیمانەیە بەڕێز "کاروان عەلی مەجول "وەک سەرۆکی دیمانەکە وتی" شانۆ ئەو هونەر زیندوویە کە هەموومان کەدەکاتەوە، بۆیە ئەمەی گروپی هونەریی کابارێتی کوردی ، یەکەم هەنگاومان بەرەو ڕێکخستنی یەکەمین دیمانەی شانۆیی نا".

هەروەها وتی "خۆشحاڵم کە دەبینە مایەی کەکردنەوەی چەند شانۆکارێکی بۆ ئەزموون کە سەردەمانێک ئەمیان فێری خۆشویستنی شانۆ دەکرد ،با ئەم بۆیەکگەیشتنە بکەینە دیمانەی جوانی و ئازادی و پێیامی مەزنی شانۆ هیواخوازیشم کەئەم دیمانەیە بکەینە نەریتێکی ساڵانە".

ڕۆژی یەکەم 16ی 6 دەستپێکی دیمانەکە بەمشێویە دەبێت:

یەکەم پێشانگەی نیگارکێشی لەلایەن هونەرمەند شیلان ڕەشیدو چەند پارچە میوزیکی کوردی لەلایەن هونەرمەندان (فاروق میرزا سدیق) .

پاشان وتەی سەرۆکی دیمانەکە پێشکەش دەکرێت لەلایەن هونەرمەند : کاروانی عەلی مەجەلەو. پاشان وتاری گروپی کابارێی کوردی کەڕێکخەری دیمانەکەیە لەلایەن هونەرمەند ڕۆزگار مونزیرەو پێشکەش دەکرێت. پاشان دوو بەرهەمی شانۆیی پێشکەش دەکرێن . ئەوانیش بریتین لە :

یەکەم : مۆنۆدرامای(فرمێسک لە چاوی ڕۆژگاردا).نوسینی مەهاباد قەرەداخی و
دراماتورگی دەهەب باولەس و
وەرگێڕانی بۆ زمانی ئەڵمانی (د.نیگار حەسیب قەرەداغی) و
ئامادەکردن و نواندنی هونەرمەند (فرمێسک مستەفا). هەروەها

میوزیکی بەرهەمکەش لەلایەن هونەرمەند فاروق میرزا سدیقەوە ئامادەکراوە. ئەم نمایشە لەکاتژمیر:19:00ی ئێوارە بەزمانی ئەڵمانی پێشکەش دەکرێت.
نمایشی دووەم : کە بەرهەمی گروپی کاباری کوردییە بەناوی (لایکچی)، نوسین و دەرهێنانی هونەرمەند(ڕزگار مونزیر)و
نواندنی هەر یەک لە هونەرمەندان (هیوا عەونی و فاروق میرزا سدیق)ە.ئەم بەرهەمە کارێکی کۆمیدییەو لەکاتژمێر: 20:45ی شەو بەزمانی کوردی نمایش دەکرێت.

ڕۆژی دووەمی دیمانەکە 17ی 6 کە پێکهاتووە لە دوو بەرهەمی شانۆیی بەمشێوەیە :
یەکەم : شانۆی ڕەحانە ، لەنوسین و دەرهێنانی هونەرمەند گەزیز عومەرو
نواندنی هەر یەک لە هونەرمەندان: بەگەرد ئەحمەدو بەیار ڕەشید و فرمێسک مستەفا. ئەم کارەش بەرهەمی تیپی هاوڕیانی گەزیزەیەو لەکاتژمێر: 19:00 بەزمانی کوردی نمایش دەکرێت.
بەرهەمی دووەمی ئەم ئێوارەیە، بەرهەمێکی لابوری شانۆی لالشە لەوڕاتی نەمساکە بریتییە لە
پیرفەرمانسکی فیدیۆی بەناوی (یادەوەری)
کەنسێپت و کامەراو دەنگ و میلادی و ئامادەکاری ڤیدیۆی و پیرفەرمەر هونەرمەند(د.نیگار حەسیب قەرەداخی) یە ، کەکاتژمێر:21:00 شەو پێشکەش دەکرێت.

ڕۆژی سێهەمی دیمانەکە 18ی 6 بەم شێوەیە دەبێت :
یەکەم : سیمینارێک بە نوسەرودەرهێنەر میرزا مەتین لەژێر ناونیشانی (جوڵە شانۆییەکانی باکوری کوردستان لە نێوان لاسایکردنەوە و گەڕانەوەدا).
ڕێکخەری سیمینارەکە لەلایەن شانۆ مەتەوە بەڕێوە دەچێت.
کاتژمێر : 14:00ی پاش نیوەڕۆ
پاشان تیپی نواندنی سلەمانی ،
مەندرامای (ژنەکی تەنیا) لە
نوسینی(فرانکەڕامارو داریۆف) و وەرگێڕان و دەرهێنانی: فازیە قەساب. لەنواندنی هونەرمەند (نەشمیل غەریب) ، لەکاتژمێر:18:00 ی ئێوارە بەزمانی کوردی نمایش دەکرێت.
جێگەباسە لەکاتژمێر : 20:00 ی شەو وتاری کۆتایی دیمانەکە لەلایەن کاروان عەلی مەجەلەوە پێشکەش دەکرێت.
جێگەی باسە لەدوای هەر نمایشێک لە نمایشکانی ئەم دیمانەیە

گفتوگۆیەکی کراوە لەلایەن هونەرمەندە بورهان قەرەداخیەوە بە هونەرمەندان و بینەران کۆک دەخات.
دەستەی باڵای ئەم دیمانەیەش لەم هونەرمەندانە پێکهاتوون :
کاروان عەلی مەجەل: سەرکی دیمانە.
ڕزگارمونزیر: بەڕێوبەری هونەری
هیوا عەونی: کارگێڕی
فرمێسک مستەفا: ڕێکخستن و پەیوەندیکان.
بورهان قەرەداخی : وتەبێژی دیمانەکە، هەربۆیە ئەویش ڕایگەیاند" : جگەی خۆیەتی کە بڕیەن کەکەسانێکی زۆر لە هونەرمەندان و میدیاکاران و کەسانی خۆبەخش لەپشت دیمانەیەوەن تا کارەکانی بەسەرکەوتویی ئەنجام بدەن. لەپەناو ئاوگێڕی کلتوریدا".

یەکەمین دیمانەی شانۆی کوردی–دیاسپۆرا
Kurdische Diaspora
Theaterteffen
2023

ئاڵای کوردستان لە هەنراوەکانی هەزانقانانی منداڵان.. رزا شوان

ئاڵا هەمای شکۆداری هەر گەل ونیشتمانێکە و ناسنامەی نگۆی گەلە. ئاڵا ئەو چەترە نیشتمانییەیە کە لە سایەیدا، هاونیشتمانیان هەست بە خۆشویستی و هاوسۆزی و یەکگرتی و هاوبەستبوون بە نیشتمانەکیان دەکەن. شانازیی پێوە دەکەن و لە خۆشی و ناخۆشی و لە بنە نەتەوەیی و نیشتمانییەکانیاندا، بەرز لە بەرمیدا دەوەستن و لۆگۆ بەرزکردنەوەیدا سەاوی لەدەکەن و مارشی نەتەوەیان دەچڕن.
لە زمانی کوردیدا بەجگە لە وشەی ئاڵا، وشەی

"بەیداخ" و "پەرچەم" یش بەکاردەهێنرێن. وەک خۆیستیکیش بۆ ئاڵا، بە سەدان کچی کورد ناونراون ئاڵا.
ڕەکخراوی نێودەوڵەتی یەکگرتووەکان، بەم شێوەیە پێناسەی بۆ ئاڵا کردووە:"ئاڵا واتە هێما و ناسنامە و نێودەوڵەت و هەرێم و حیزب و گروپەکان، شانازییەکی بەرجەستە کراوینە".
ئاڵای پیرۆز و ڕەنگینی کوردستان، کە لە ئاسمانی کوردستاندا دەشکێتەوە، ئاڵای گەلی کوردمانە و هێمای شکۆمەندی و یەکێتیمانە، مایەی شانازی و سەربەرزیمانە.
ئاڵای کوردستان، پەگەیەکی پیرۆز و ڕەزەکی تایبەتی و خۆشەویستییەکی زۆری لە دڵماندا هەیە. ئامادەین لە پێناوی پاراستن و بەرزڕاگرتنیدا، گیانی خۆمان ببەخشین. ئەمڕۆ ئەرکێکی پڕویست و پیرۆزی نێودەوڵەیی و نیشتمانی و ڕووشتیمانە. بە هەزاران پێشمەرگەی قارەمانمان، لە پێناوی بەرگریکردن و ڕزگارکردنی خاکی کوردستان لە داگیرکەران لەژێر ئاڵای کوردستاندا شەهیدبوون. ئاڵاکەمان هێمای بوون و مانەوەمانە.
کەس نەڵێی کورد مردوە، کورد زیندووە
زیندووە قەت نانەوێ ئاڵاکەمان
بەپێی بەڵگە مێژوویەکان، گەلی کوردمان، خاوەنی کۆنترین ئاڵایە لە جیهاندا.
یاساناس و مێژوونووسی کوردمان، دکتۆر (عەبدوڵا دارتاش) لە پەرتووکێکیدا (میژووی بنەچەی کورد) کە لە ساڵی (٢٠١٧) دا چاپیکرد، دانیەکی پێشکەشم کرد.
مێژووی ئاڵای کوردستان بۆ (٧٠٠٠) هەزا ساڵ پێش ئێستا دەگەڕێنێتەوە، کە لە لایەن ئیمپراتۆریەتی گەدیەکانەوە دروستیان کرد. گەدیەکان (٥٠٠٠ ـ ١١٥٧) پێش زایینی دەسەڵاتداری ناوچەی کوردستان بوون. شاری (کارگود ـ کارکێ : کارکێک : کەرکووک) بە قەڵا سەرکەشکەشیەوە، گەدیەکان دروستیان کرد و کردیان بە پایتەختی ئیمبراتۆرییە مەزنەکەیان. گەدیەکان بە باپیرانی کورد دادەنرێن.
دکتۆر دارتاش دەڵێت:" پەویستە ئەوە بڵێین و ئەو ڕاستییە مێژوویە بیخەینەوە یادی گەلی کوردی شۆشگێڕ و کەندەڵ و قارەمان، کە هێمای (٢١) تیشکەکەی خۆری ئازادی لە ناو ئاڵای کوردستان، هێمای ئەو (٢١) پاشایی گەدیانی بایپرانمانە. کە حوکمانی یەکەمین دەوڵەتی (گودی/ گودیا/ گودیمی) ی گودی/ گوردی/ کوردی بوونە لەسەر زەمینی کوردستاندا لە هەزارەی پێنجەمی پێش زایین. بەڵام هەر لە کۆنەوە وتراوە، ئاڵای کوردستان لە

ڕەنگی (سوور و سپی و سەوز و زەرد) پێکهاتووە".
لە دوای گەیشتنیان، دەوڵەتی کاسییەکانیش هەر کوردبوون و خاوەنی ئاڵای تایبەتی دەوڵەتەکەیان بوون. دەوڵەتی کوردی میتانییەکان، کە فەرمانڕەوای بەشی هەرە زەری کوردستان بوون، لە ساڵی (١٥٠٠) ی پێش زایینیدا، ئاڵای کوردستانیان بەکارهێناوە. لە دوای ئەوانیش ئیمپراتۆریەتی ماد، ئاڵای تایبەتییان هەبووە. کە لە ڕەنگی زەرد و سوور و سەوز پێکهاتبوو. کاوەی ئاسنگەریش، چەرمەکەی بەرەکی کرد بە ئاڵای شۆڕش و ڕاپەڕینەکەی. ئاڵاکەی کاوەی ئاسنگەر بایەخێکی مێژوویی گرنگی هەیە.

لە ساڵی (١٩١٨) دا، کوردێک بە ناوی (خەلیل بەگ) سەرکی ڕەکخستنی ئازاد ئاڵایەکی دروستکرد. لە ساڵی (١٩٢٠) دا، سەرکردەی کورد (ئەمین عالی بەدرخان) داوا لە (زینەل عابدین) دەکات کە کەسایەتییەکی کورد بوو، ئاڵایەک بۆ کوردستان دروست بکات. ئەو ئاڵایە تا ئەمڕۆش لە ماڵی (سینەم بەدرخان) پارێزراوە. پارتی (خۆیبون) ئاڵای هەبوو. شۆڕشەکەی سمکۆی شکاکیش ئاڵای هەبوو. لە شۆڕشی ئاگری (شۆڕشی ئارارات: ١٩٢٩ـ ١٩٣٢) بە سەرکردایەتی (ئیحسان نوری پاشا) ی ڕابەری شۆڕشەکە، بە فەرمی ئاڵای کوردستانی لەسەر چیای ئاگری، بەرزترین لووتکە چیای کوردستان هەڵدا. شێخ مەحمودیش نەمریش لە (١٩١٩) دا، ئاڵای کوردستانی بە شۆڕشەکەی دانا، کە گوزارشتی لە دەوڵەتی کوردی دەکرد. لەسەر باڵخانەی ئۆفسەری سیاسی بەریتانیا هەڵکرا.

ئاڵای فەرمی ئەم سەردەمەی کوردستان، لە چوار ڕەنگی گەش و جوان پێکهاتووە، هەمان ڕەنگەکانی ئاڵاکانی پێشترن. گوزارشت لە خەبات و شۆڕش و لە بەرخودانی و قارەمانێتی و ئازادی و لە نەورۆز و سەری ساڵی کوردی و لە سروشتی ڕەنگین و ئۆفسوناوی کوردستان دەکەن. ڕەنگەکانی ئاڵای کوردستان پەیوەندییەکی بەهێزیان بە مێژووی ڕابردوو و ئێستا و بە هیوای داهاتووی کورد و کوردستانەوە هەیە.

ڕەنگی سوور، لە سەرەوە دایە: هێمای ئازایەتی و قارەمانێتی و گیان بەخشینە لە پێناوی کوردستاندا. هێمای شۆڕش و بەرخودانی و خوێنی شەهیدە نەمرەکانمانە.
ئەمە ڕەهێی ڕەنگی سوور و شۆڕشین
سەیری کە خوێناویەیە ڕابردوومان

ڕەنگی زەرد: خەڕەی زەردەکەی ناو ڕەنگە سپیەکە، کە لە (٢١) تیشکی یەکسان پێکهاتووە، نیشانەی ئاگر و ڕووناکی و دروشانەوەیە. ئاماژەی بە یەکەم ڕۆژی سەری ساڵی نوێی کوردی کە دەکەوێتە ڕۆژی (٢١/ ئادار) ی هەموو ساڵێکی زایینی. یەکەم ڕۆژی مانگی نەورۆزیش، یادی ساڵەڕۆژی ڕاپەڕین و شۆڕش و سەرکەوتنی کاوەی ئاسنگەرە. نەورۆز کۆنترین و پیرۆزترین جەژنی ڕەسەنی نەتەوەیی کوردە.

ڕەنگی سپی کە لە ناوەڕاستدا: هێمای پاکی، ئارامی، ڕاستگۆیی. ئاشتی و تەبایی، کە گەلی کوردمان هەمیشە ئاشتیخواز بووە.

ڕەنگی سەوز: هێمای سروشتی سەوز و جوان و قۆشەنگ و ژینگەی کوردستانە. ڕەنگی هێوا، خۆشەویستی، گەشبینی و لاوەتی، بوژاندنەوە و ژیانە.

لە ساڵی (١٩٩٩) دا، ئەم ئاڵایەی ئێستا، بوو بە ئاڵای فەرمیی هەرێمی کوردستان، لەسەر هەموو دامودەزگاکانی هەرێمی کوردستاندا هەڵدەدرا و هەڵدەدرێت.

لە ڕۆژی (٢٧/ ئادار/ ٢٠١٧) دا، بە یەکەم جار، بە فەرمی لە لایەن ئەنجوومەنی پارێزگای کەرکووک و پارێزگاری کەرکووک، ڕەوانشاد (د. نەجمەدین کەریم) ەوە، ئاڵای کوردستان لەسەر بینای پارێزگای کەرکووک هەڵدرا. دوایش لەسەر قەڵا سەرکەشکەی کەرکووکیش لەگەڵ ئاڵای عێراقدا هەڵدرا.

لە ڕۆژی (١٩/٦/ ٢٠٠٩) دا، پەرلەمانی باشووری کوردستان بە تەکەای دەنگەکان، ڕۆژی (١٧/ ١٢) ی هەموو ساڵێک وەکوو (ڕۆژی ئاڵای کوردستان) ی پەسەند کرد. لەو ساڵەوە هەموو ساڵێک لەم ڕۆژەدا، بە جلوبەرگی کوردییەوە ئاهەنگی شیاو لە کوردستاندا سازدەکرێت. بە فەرمیش لە هەموو قوتابخانەکان و لە زانکۆکان و دایرەکان و لە هەموو دەزگاکان و بازاڕەکان، لە هەموو شار و شارۆچکەکان و لە گوندەکانیشدا، ئاڵای کوردستان بەرزدەکرێتەوە. هەڵبژاردنی ئەم ڕۆژەش، بە یادی هەڵکردنی ئاڵای کوردستان، لە شاری مەهابادی پایتەختی کۆماری کوردستان دەگەڵتەوە، کە لایەن سەرۆک کۆماری کوردستان، پێشەوای نەمرمان قازی محەممەدەوە، لە ئاهەنگێکی میژوویی زۆر گەورەی حکوومی و جەماوەریدا، بە هەڵهەڵەدان و چەپڵەڕێزان و بە چەینی مارشی نەتەوەیمان ئەی ڕەقیب هەڵکرا. ئەو ڕۆژە بەنیەکی بەرزی نەتەوەیی و نیشتمانیمانە و هەرگیز لە یادی ناکەین. مەبەستیش لە یادکردنەوەی ئاڵای کوردستان لەم ڕۆژە پیرۆزەدا،

جەختکردن و دووپاتکردنەوەی خۆویستیمانە بە ئاڵای کوردستان و هاوبەستبوونمانە بە کوردستانی نیشتمانی شیرینمان. بە نوێکردنەوەی بڕین و پەیمانە بە درێژدان بە خەبات و تێکۆشان لە پێناوی رزگارکردنی خاکی کوردستان، لژێر ئاڵای کوردستاندا. کە سومبڵی نەتەوەیی و یەکگرتن و ناسنامەمانە.

شایەنی باسیشە، وەکوو کولتوور و ڕەوشەسمێکی فەرمی قوتابخانەکان لە باشووری کوردستاندا، هەموو ڕۆژانە پێنج شەممە، پێش دەستپێکردنی خوێندن، قوتابیان و مامۆستایان بە ڕیزەوە دەوەستن. سێ قوتابی دەچنە بەردەم ئاڵای کوردستان، ئەوەی ناوەڕاستەوە پشدەکەوێت و تا لووتکە ستوونی ئاڵا، ئاڵای کوردستان بەرزدەکاتەوە. دەگەڵیشیاندا شوێنی خۆی و هەمووان لەگەڵ چەپینی سروودی (ئەی ڕەقیب) دا. بە ئەوپەڕی ڕێزەوە، دەستی ڕاستیان دەخەنە پێش گوێی ڕاستیانەوە و سەاو لە ئاڵای پیرۆزی کوردستان دەکەن. دوایی یەک لە مامۆستاکان وتەیەک پێشکەش دەکات.

چەند قوتابییەکیش چەند هەنراوەیەکی نیشتمانی پێشکەش دەکەن.

زۆربەی هەڵزانقانانی کوردمان، هەنراوە و سروودیان، بەسەر ئاڵای پیرۆزی کوردستاندا هەڵداوە. ئەوەی ئێمە لەم نووسینەماندا مەبەستمانە، هەڵزانقانانی ناسراوی بواری هەنراوەی منداڵانی کوردمانە. کە زۆربەیان هەنراوەی جوانیان بەسەر ئاڵای کوردستاندا هەڵداوە، کە بە تایبەتی بە منداڵانی کوردیان نووسیون. بە ئەوەی لە منداڵییەوە، ڕۆژ و خۆشەویستییان بە ئاڵای کوردستان و هاوبەستبوون بە کورد و کوردستان لە دڵ قنجکانی منداڵ چاوگێشکانی گەلی کوردمان بووەتن. ئامانجی سەرەکی و ستراتیژییە لە ئامانجەکانی هەنراوە بە منداڵان.

گوێبژێرێک لە هەنراوەکانی هەڵزانقانانی بواری نووسینی هەنراوە بە منداڵان، دەخەینە بەر دیدی خوێنەران، کە بە شێوازێکی سووک و ئاسان و بە زمانی شیرینی کوردی بەسەر ئاڵای کوردستاندا هەڵیانداوە. هیوادارم بە منداڵکانتان بیانخوێننەوە. بەشکی زۆریان شایەنی ئەوەن، کە ئاوازدانەران ئاوازیان بە دابنێن و بکرێن بە سروود بە منداڵان. بە تاک یا بە کۆمەڵ منداڵان بیان چڕن.

مامۆستا (زارا ئەحمەد جاف) لە پارتووکی (ورچەکەی هاوەڵم، لژێر ناوی (ئاڵاکەم) دا، نووسیوێتی:

جـــــوانی ئـــــاڵای کوردســـــتان
هـڵـمـــای خـــاک و نـیـشـــــتـمـان
دەتـبـــــیـــنـم وا لـە بـــــــەرزیی
بـــە مـــن بـوویـــە شـــانـازیی
وەکـــو تـابـلـــە لـــە ئـاســـــمـان
ڕووناکیی چـــاوی هـەمـــووان
بـشـکـــــــوو لـــەگـــــەڵ بـــا
وا منـــــــداڵ ســـــــیـــرت دەکـــا
پـەیـــــــامـەکـت هـــــــەنـاوە
وەکـــو تـیـشـــــکـی هـەتـــــــاوە
چـوار ڕەنـــگـت پـــە بـە هـــــایـە
نـەخـشـانـــدت ئـــەو ئـــــــاڵایـە
ئەندازیـــاری هـەزانـقـــان (محەمـــەد بـــەرزی) لـە پـەرتـــووکی (بـەرخـەکـەی لانـە) لـەژێـر ناوی (ئـاڵا) دا، نووسـیـویـەتی:

ئـــــاڵای بـــــەرزی کوردســـــتـانـم
چـــوار ڕەنـــگـە چـــاکی دڵـزانـم
ســـــور و ســـپـی بـــەگـــــەردە
ســـــەوزی خـــــــەرمـــکی زەردە
جـــــەی شـانـازی و شـــــکـیـە
ئـــــــازادی مـــــن و تـــــــیـە
لـــە ســـــایـــیـــدا دەوەســـــــتـم
پـــــــیـــرەز دەیـــــپـەرســـــــتـم
کـــاتـی تـــــرس و تـەنـــــــگـانـە
دەیـــپـــــــارێـــزم شـــــــــەڕانـە
مامـەستا (ئـەمـیـن ســەبـان) لـە پـەرتـووکی (کـەلارەکـەی بـاڵـدار) لـەژێـر نـاوی (ئـاڵاکـەمـان) دا، نووسـیـویـەتی:
ئـاڵای کوردســتـان جـوان و قـەشـەنـگـە
ســەربـەرزی لامان هـەمـات چـوار ڕەنـگـە
ڕەنـگـی ســووری تـە خـوێـنی شـەهـیـدە
ســەوزی قـەرسـیـلی ڕووبـــاکـی دیـــدە
ســپـی نـیـشـانـەی بـەئـاشـتـی ژیـــــان
زەردی ئـاڵـتـونی ئـاســەی بـەربـەیـــان
گـیـانـفـیـداکـاری و خـەبـاتـی دەیـــــرین
لـەبـــــەرزی تـــەدا دواڕۆژ دەبـــــــیـــنـن
ئـــاواتی مـــــەژووی کـوردایـــــەتی تـــە
پـرشـــــنـگ دەداتـــــــە دامـــــەنـی ئـاســـە

مامۆستا (کازم کەیی) لە پەرتووکی (نەوەکانی چریکەی دواڕۆژ) لەژێر ناوی (ئاڵا) دا. نووسیویەتی:

سەر بەندکە و بەوانە
ئاڵام چەند بەرز و جوانە
لاکێشەیە و چەوار ڕەنگە
شکاوەیە و قژنگە
سوور هەمای شەهیدانە
گیان بەخشی مەردانە
سپی هەمای ئاشتییە
کورد هەر ئاشتی ویستییە
سەوز باخ و بەستانە
سروشتی کوردستانە
خەری زەردی گەشاوە
هەمای نەورۆز و کاوە

پاراستنی ئەم ئاڵایە
لە ئەستەی هەموان دایە
ئاڵاکەم تیشکی چاوم
قوربانی تەم تا ماوم

مامۆستا (عەلی حەمەشید بەرزنجی) بە کورتە چیرۆکەهەنراوەیەکی جوان، لەژێر ناوی (ئاڵایەک لە پەپولە) کە لە ژمارە (٢٢٩) ی گۆڤاری (پەپولە) دا بڵاوی کردۆتەوە، بە شێواز و شێوەیەکی جوان، گوزارشتی لە ئاڵای کوردستان کردووە، نووسیویەتی:

پەل پەل پەپولەی ڕەنگین
ناسک ناسک باڵ نەخشین
سەوز و سپی و زەرد و سور
دەدرەوشانەوە لەدور
کەمەکەم ڕەنگەکان
دەتوت لە دەشتی منەدان
زەر بەباشی و دەستوبرد
تابلۆیەکیان دروستکرد
ئیتر منیش تا توانیم
بە ئارەزوی دە روانیم
تابلۆکە زەر زەر جوان بو
هی ئاڵای کوردستان بو

مامۆستا (ڕزا شوان) لە پەرتووکی (خونچەگوڵەکان) لێژەر ناوی
(ئاڵای کوردستان) دا، نووسیویەتی:

ساو .. ساو.. ئاڵای جوانم
ئاڵای بەرزی کوردستانم
ئاڵای ڕەنگین و پیرۆزم
مایەی شادی هەست و سوزم
کەنترین ئاڵای هەموو جیهان
بەگەی مێژووی کۆن و نوێمان
بشکۆو لە ئاسمانەکاندا
لەسەر خوێندنگا و ماڵانداا
ئاڵاکەمان ، ناسنامەمان
تەی هەی ڕەز و سەربەرزیمان
هێمای شکۆی نیشتمانم
پێشکەشت بێت ڕۆح و گیانم

ڕەوانشاد مامۆستا (عوسمان محەمەد هەورامی) لە پەرتووکی (خونچە گوڵ) لێژەر ناوی (ئاڵای کوردستان) دا، نووسیویەتی:

ئاڵای باڵای کوردستان
بینایی هەردوو چاوان
ئەخەی چەندە گەشاوەی
لەسەر دوندان شکاوەی
سوور هێمای تەکۆشانە
مژدەی ئاسەی کوردانە
سپی هەردەم ئاشتییە
بەگەردی و دڵپاکییە
لە سۆزیشادیارە
کوردستان لالەزارە
خەندەی خەری وەاتمان
گەشەیە بە خەباتمان
ساوی دە و ڕەوانمان
بە ئاڵای بەرز و جوانمان

مامۆستا (فەرهاد ئەحمەد بەرزنجی) لە پەرتووکی (خەیاڵی کەترکان) لێژەر ناوی (ڕۆژی ئاڵا) دا، نووسیویەتی:

ئەمۆ زەر شادمانم
ڕۆژی ئاڵاکەمانە
جلی کوردیم پۆشیوە
هاتووم بە قوتابخانە

دیمەنێکی زۆر جوانە
ئاهەنگیان سازکردووە
یادی رۆژی ئازایان
بە بەرزی راگرتووە
ئالا هەمای بوونمانە
سەروەری گەل و هێزە
شکۆی نەتەوەی کوردە
بەیان لامان پیرۆزە
دەبا هەموو یەکبگرین
تا سەرکەوێ نیشتمان
با ئەمەش وەک وەاتان
شکاوەبێ ئالامان
هەزانقانی گۆرەی گەلەکەمان، مامۆستا (لەتیف هەمەت) لە چیرۆکەهەنراویەکی کورتدا، لۆژەر ناوی (میوان) دا، بە گوێرەی ئالای کوردستان دەکەشێت، بە شێوازێکی نوێ، نووسیویەتی:
دایکم دێ سبەینێ
لە نیشتمانی خۆمانەوە
لە کوردستانەوە
میوانمان دێ
هەر ئێستا لەگەڵ دایە گیان
دەچم بۆ بازاڕی گوڵفرۆشان
چوار دەسک گوڵ دەکڕم
دەسکێ سوور وەکو خوێناو
دەسکێ سپی وەکو بەفر
دەسکێ کەسک وەک دارستان
دەسکێ زەرد زەرد وەکو هەتاو
لە ژووری میوان
دەیانخەمە ناو چوار گوڵدان
کە میوانەکان هاتن
دوای رۆژ باش و بەخێرهاتن
دڵەم سەیرکەن بە پێشوازیتان
بە گوێ کەشاومە وێنەی ئالای کوردستان
مامۆستا (رەستەم خامەش) لە پەرتووکی (هاوڕێی پێنووس) لۆژەر ناوی (ئالا) دا،
نووسیویەتی:
ئەو ئالایەی کوردستان

هـێـمـــــای گـــڵ و نـیـشـتـــمـان
خـۆشـــەویـســـتـــە لـــە دڵـــــــمـان
رۆـــــزی دڵگـــــــرین هـــەمـــــووان
ئـاڵاکـــمـــان هـــەردەم بـــــــــەرز
دوو ڕەنـــگی ســـوور و ســـــەوز
ســپـیـــــش لـــە ناوەڕاســـــــــتی
تـیـشـــکی خـــۆر لـــە نـاویـــــــتی
یـاخـــــوا هـــەر شـەکـــــــــاوە بـە
وەکـــو گـــــوڵ گـەشـــــــــاوە بـە
ماماوستا (سـەلاح نـیساری) لـێژەر ناوی (ئـاڵای کوردستان) دا، نـووسـیـوێـتی:
ئـــاڵای ئـاشـــــتـیـــم هـەڵـــــــداوە
نـیـشـــــــانـەی خـــــەرەتـــــاوە
هـێـمـــــای ئـــــازادی ژیـــــــنـە
ســـــــوور ە ســـــپي ڕەنـگـیـــــنـە
ســـــــرۆی بـــا دڵـیـشـــــکـێـنـە
بـە نـــــــەرمی رایـــــــــدەژێـنـە
داوێـــــنی ســـــەوزی جـــــــوانی
نـیـشـــــــانـەی ئـــــــاوەدانی
ئـەم ڕەنـــگـە ســـوورە جـــــوانـە
یـادگـــــــــاری شـەهـیـــــــدانـە
نـیـشـــــــانـەی ســوورخـــــــەباتـە
ســـــەرچـــــاوەی خـەبـــــــــاتـە
خـوێـنی خـوشـــــک و بـــــرایـە
یـادگـــــــاری چـــــــوارچـــرایـە
بـــــۆی نـەفـــەوتـە ناومـــــان
دڵـیـپـــارێـــزین وەک چـاومـــــان
مامەستا (موحسین حەمەد ئەمین زینەددین) لێژەر ناوی (ئـاڵامـان) دا، نووسیوێتی:
ئـاڵامـــــــــان شـەکـــــــــــاوەیـە
قـەشـــــــەنـــگ و ڕازاوەیـــــــــــە
چـــوار ڕەنـــــگی جـــــوان گـەشـــــە
هـی خـــاکـێـکی چـــوار بـەشـــــە
ســپی و زەرد ، ســەوز و ســـوورە
هـیـــــــوای نـزیـــــــک و دوورە
زەردی ڕەژی ڕوونـــــــــــاکـە
ســـپـیی ئـاشـــــتـیـیە و پـــــــاکـە

سەوزی هەمای ژیانە
سوور خوێنی شەهیدانە
با هەموومان یەکدەنگ بین
یەک گوتار و یەکدەنگ بین
یەک بخەین تەقەلامان
تا هەر وابێ ئامان
هەر جوان و گەشاوە بێ
بەرزبێ، شکاوە بێ
مامۆستا (تەها بیلال) لە پەرتووکی (بووکشووشێ) لێژنەی ناوی (ئاڵای کوردستان) دا، نووسیویەتی:
ئاڵای بەرزی کوردستانە
شکاوە و رازاوە وجوانە
سووری خوێنی شەهیدانە
سپی ئاشتیی بە هەمووانە
سەوزکەی واتای ژیانە
رێژیش لە ناوەڕاستییانا
پێخشێ بەسەر هەموویانا
مامۆستا (شوان ئەحمەد) لە پەرتووکی (بەرەو هیوا) لێژنەی ناوی (ئاڵای کوردستان) دا، نووسیویەتی:
ئاڵای ئەمە چوار ڕەنگێ
شکاوەیە و قەشەنگێ
بەرز، لەسەر سەرمانە
پیرۆز ، لەناو دڵمانە
سەوز و سپی ، زەرد و سوور
دیارن لە نزیک و دوور
تیشکی خەری زێڕینە
بۆ شانازی بیبینە
مامۆستا (عوسمان دەروێش) لێژنەر ناوی (ئاڵا) دا، نووسیویەتی:
ئەم ئاڵایە، ئاڵایە
جوان و بەرز و باڵایە
ئاڵای میللەتی کوردە
ئاڵای جوامێر و مەردە
هەرچەن دەشکێتەوە
دەمان دەگشێتەوە
بەین دەدەین تا دەمرین
هەمیشە ڕەزی دەگرین

دەستی بە بەنە دوژمن
بۆیە دەردەنگینین لە بن
چونکە پیرەژن لامان
ئاشکایە بەمان
مامۆستا (خالید عەبدول) لە پەرتووکی (شەو بەفر) لەژێر ناوی (ئاشای وەاتم) دا، نووسیویەتی:
ئەی ئاشای بەرزی وەات
جێی شانازیت هەموو کات
ئەمە بە تە بە ناوین
لە جیهاندا ناسراوین
تە بە رەنگی کەسک و سوور
زەرد، سپی دیاری لە دوور
سوورت نیشانەی خونە
خونی خکی ئم شونە
شاهەد هەو و خباتە
لە مەژووی ئم وەاتە
رەنگی سپي بگەرد
نیشانەی پاکی کورد
هەردم ئاشتیی ویستوو
دژی زەرداری بووە
سوزت نیشانەی بەهار
بووژانەوەی دەشت و شار
زەردت خەری نەورەز
جێی شانازیی دەسزە
مامۆستا (بەختیار کەهوی) لە پەرتووکی (کە حزی لە فینە) لە ژێر ناوی (ئاکەمان) دا، نووسیویەتی:
ئای کە ئاکەمان جوانە !
تاج و شکەی سەرمانە
بە چوار رەنگی گشاوە
لەسەر سەرمان شکاوە
بە رەنگی سوور و سپی
مافەکانمان پە چسپی
ئەویتر زەرد و سوزە
گەی ئاگری نەورەزە
خاوەن دیرەک و داستان
هەر تەی ئاشای کوردستان
مامۆستا (کاروان عەلی) لە هەنراوەی (ئاشاکەمان) دا،

نووسیویەتی:

ئەمە خاوەن وەاتین
خاوەن ئاڵا و خەباتین
بژی ئاڵای کوردستان
نەفرەت لە دوژمن دەستان
کەنادین ، راناوەستین
بەهەزین و سەربەستین
سوور خوێنی شەهیدانە
مانای هەزی ژیانە
سپی دڵپاک و پاکین
وەک تیشکی خۆر چالاکین
زەردیش تیشکی زەینم
روناکیتان بە دەنم
سەوز واتا ژیانەوە
ئارامی و بووژانەوە

ڕزا شوان
نۆرویج: ٢٠٢٣